

5.13 Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty C

Následující komentáře uvádí stručný popis metodických postupů směřujících ke stanovení a kvantifikaci, popř. zpracování kvalitativního hodnocení konkrétních dopadů.

V případě, že pro stanovení finálního dopadu existuje certifikovaná metodika či obdobný materiál popisující metodický postup jeho stanovení, obsahují komentáře příslušný odkaz na tento materiál.

Pokud takováto metodika neexistuje, je v komentářích uváděn konkrétnější postup, jak by mělo hodnocení a kvantifikace dopadu probíhat.

Tento přehled představuje závazný návod, kterým by se hodnotitelé měli řídit v rámci zpracování hodnocení jednotlivých identifikovaných dopadů.

Dopad na trh a konkurenční prostředí

Pomocné otázky: Povede projekt/investice/opatření ke změně možností volby spotřebitelů, změně cen v důsledku změny konkurence, nebo k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jestli opatření/intervence/projekt povede ke změně možností volby spotřebitelů nebo povede ke změně cen v území pro konečné spotřebitele v důsledku vytvoření situace, kdy se změní konkurence na trhu, případně vznikne monopolní postavení určitého subjektu. Současně bude hodnocen potenciální dopad na firmy, zda projekt povede k vytvoření bariér pro dodavatele nebo poskytovatele služeb.

Pro zajištění potřebných dat a informací je nutné kontaktovat subjekt odpovědný za realizaci intervence/projektu, u něhož je předpoklad ovlivnění volby spotřebitelů případně vzniku monopolní či jiné situace na trhu, která má dopad na koncové spotřebitele. Budou reflektovány dopady na obyvatele v dotčeném území, kteří budou opatřením/projektem jako spotřebitelé ovlivněni. Současně (je-li to možné) je třeba zajistit informace o podobném projektu v referenčním území, který již byl realizován a u něhož také byly předpokládány dopady na podmínky koncových spotřebitelů. Pokud bude dle informací od realizátora projektu/intervence předpokládán dopad na konkurenci a situaci na trhu a tím na firmy, bude proveden průzkum mezi cílovou skupinou firem.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech. Zejména bude nutné zajistit informace o konkurenci na stejném/podobném trhu a jak realizace intervence ovlivní tuto konkurenci a promítne se do možností volby koncových spotřebitelů a cenové hladiny (například příchod pobočky maloobchodního řetězce do periferního území a ovlivnění ostatních subjektů, zde působících a změna cenové hladiny). Současně hodnotitel průzkumem u realizátora opatření/projektu zjistí, jaké konkrétní skupiny obyvatel mohou být nejčastěji/nejvíce ovlivněny. Tyto informace budou ověřeny průzkumem mezi dotčenými skupinami obyvatel. Vzorek pro průzkum by měl být vybrán tak, aby byly pokryty všechny skupiny obyvatel, na něž může působit změna spotřebitelských cen vyvolaná intervencí/projektem různým způsobem a v různé míře (např. lidé v důchodovém věku, nízkopříjmové skupiny obyvatel, obyvatelé v produktivním věku, rodiny s dětmi apod.). Z každé takové skupiny by měl být vybrán dostatečný počet respondentů, aby byla zachycena variabilita působení intervence. Průzkum by měl s využitím např. odlišného spotřebitelského koše

jednotlivých skupin obyvatel zjistit, jaké skupiny se opatření/projekt dotkne nejvíce, jaké jsou podmínky a mechanismy tohoto ovlivnění a jak se dotkne změna spotřebitelských cen jejich disponibilních příjmů.

V případě zjištěného potenciálního dopadu na firmy, dodavatele/poskytovatele služeb, je nutné získat informace o tom, jaký typ firem bude ovlivněn (v jakém oboru), jakým způsobem se změni jejich náklady v důsledku vytvoření bariér případně změny cen určitých dodavatelských vstupů apod. Tyto informace je nutné ověřit a zpřesnit terénním šetřením ve firmách v předpokládané oblasti dopadu (dle mechanismu působení intervence popsaného v teorii změny a ověřeného rozhovorem s realizátorem opatření). Šetření bude zahrnovat firmy, na něž bude mít opatření dopad a vzorek firem bude diferencován dle základních parametrů (velikost firem a jejich vlastnictví) a současně dle dalších parametrů vyplývajících ze zaměření intervence²¹⁰. Měly by být rámcově pokryty všechny skupiny firem, na něž může mít opatření různý dopad. Z každé takové skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence. Současně bude průzkum zaměřen i na hlavní subdodavatele přímo dotčených firem, kteří budou případným změnami v daných firmách v souvislosti s realizací opatření rovněž ovlivněni. Za ně se považují takoví, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²¹¹ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřený na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu povede k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb nebo povede ke vzniku situace potlačující konkurenci a vznik monopolní situace na trhu, v jakém smyslu bude soutěž na trhu ovlivněna a jaké to bude mít důsledky pro různé typy firem a které z nich budou touto situací nejvíce ovlivněny. Průzkum by současně měl vést ke zjištění míry a povahy ovlivnění fungování firem, zejména jejich růstových charakteristik (tržby/výkony resp. náklady a zaměstnanost) a potenciálu dalšího rozvoje. Pokud je k dispozici studie nebo alespoň informace a data o dopadu podobné intervence na možnosti volby spotřebitelů a na cenovou hladinu v referenčním území (s podobnými charakteristikami), je možné ji využít s přihlédnutím ke konkrétní situaci v daném případě a její závěry kombinovat se zjištěními z terénního šetření.

Informace a data získaná v předchozích krocích budou využity k odhadu konečných dopadů. V případě změny cen pro koncové spotřebitele bude konečným dopadem pokles/růst disponibilních příjmů spotřebitelů, k němuž budou použity průměrné hodnoty příjmů/mezd v daném území a zjištění o očekávané změně cenové hladiny. V hodnocení budou zohledněny různé skupiny obyvatel, na které může mít intervence/projekt odlišný vliv (minimálně lidé v produktivním a postproduktivním věku, nízkopříjmové skupiny obyvatel, rodiny s dětmi, případně další skupiny dle charakteru intervence).

U firem budou konečné dopady odhadnuty z očekávané změny cen vstupů, které povedou ke změně v ziskovosti a tržbách/výkonech firem a tudíž ke změně v jejich daňové výtěžnosti. K výpočtu budou

²¹⁰ Dle uvážení a podle věcného zaměření intervence mohou být těmito kritérii např. obor působení firem, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

²¹¹ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

použity průměrné informace o firmách v daném odvětví v území dopadu a jejich tržbách, průměrné hodnoty vstupů budou odvozeny z input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ²¹², z nichž je možné určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat dopad na přímo ovlivněné firmy v konkrétním odvětví v území dopadu. Současně bude odhadnut dopad na zaměstnanost (při zohlednění konkrétních typů pracovních pozic, kterých se opatření/projekt dotkne) a tedy disponibilní příjmy obyvatel porovnáním průměrné mzdy na dané pracovní pozici v odvětví v území dopadu a průměrných dávek v nezaměstnanosti (dostupných z Úřadu práce). Zdrojem dat pro výpočet budou informace získané v průzkumu. Tyto konečné dopady budou zhodnoceny i u klíčových subdodavatelů identifikovaných v předchozích krocích.

Pomocné otázky: Bude projekt znamenat snížení/zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak opatření/intervence změní konkurenci na trhu pro již existující subjekty, které poskytují stejné nebo obdobné produkty/služby nebo fungují na stejných cílových trzích.

Pro získání dat a informací potřebných k vyhodnocení dopadů je nutné kontaktovat cílovou skupinu firem, která bude ovlivněna zvýšením nebo naopak snížením konkurence na trhu, na kterém působí a současně investora/realizátora opatření, které svou realizací povede ke zvýšení konkurence na trhu v daném území.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech, což budou základní informace pro vyhodnocení, k jak velkému dopadu na již existující firmy na daném trhu může dojít a jaké typy firem postihne nejpravděpodobněji a s jakou intenzitou. Budou tak doplněny a rozšířeny informace o intervenci uvedené v teorii změny v předchozích krocích hodnocení.

S těmito informacemi provede hodnotitel podrobné kvalitativní šetření (terénní šetření doplněné případně on-line dotazníkovým šetřením) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny²¹³. V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů, u nichž z intervenční logiky projektu vyplývá, že mohou být jeho realizací ovlivněny²¹⁴. Minimálním požadavkem je členění firem dle velikosti a vlastnictví, územního rozložení a dalších parametrů, které vyplývají z povahy intervence a jejich očekávaných projevů v území²¹⁵. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na hlavní subdodavatele dotčených firem případně firmy, které jsou na ně jiným způsobem navázány, a které budou případným **růstem, či naopak útlumem** v dané firmě vyvolaným změnou konkurence rovněž ovlivněny. Za ně se považují takoví, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo

²¹² Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

²¹³ např. mezi společnostmi provozujícími lyžařské areály a ostatní aktivity zimních sportů při hodnocení dopadů investice do rozšíření/vybudování nového skiareálu

²¹⁴ např. investice do velkého skiareálu může určitým způsobem působit na menší skiareály v okolí, ale jiným způsobem na ostatní poskytovatele služeb v cestovním ruchu v daném území

²¹⁵ Dle uvážení a podle věcného zaměření intervence mohou být těmito kritérii např. obor působení firem, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

ovlivněným firmám²¹⁶ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době, případně jsou na fungování firmy jiným způsobem silně závislé (např. poskytováním svých služeb společně/na stejném místě jako firmy přímo ovlivněné změnou konkurence).

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval všechny možné typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno dostatečně přesně popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu změní konkurenci již existujících subjektů fungujících na stejných trzích / poskytujících stejné produkty/služby a jaké subdodavatele a v jakém rozsahu změna konkurence na trhu u přímo dotčených subjektů ovlivní. Případně pokud ano, jakého druhu tato změna bude, v jakém rozsahu a v jakých aspektech podnikání ovlivní fungování přímo i nepřímo dotčených subjektů, jak změněná konkurence na trhu ovlivní růst a rozvoj firem a v jakých oblastech, např. nižší/vyšší poptávka po zboží/službách a tím snížení/zvýšení odbytu apod., a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst.

Výstupem bude hodnocení popisující, zda daný projekt/opatření ovlivní konkurenci pro již existující subjekty působící na stejných trzích nebo poskytujících služby/produkty stejným cílovým skupinám. Současně hodnocení na základě dostupných informací a dat popíše, do jaké míry může ovlivnit realizace projektu změnu odbytu/poptávky po zboží/službách u přímo dotčených subjektů i jejich klíčových subdodavatelů případně jinak silně navázaných firem (a jakým konkrétním způsobem). Hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadu a jeho dopočetní na celou předpokládanou cílovou skupinu dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu tržeb/výkonů firem a tvorbu/zánik pracovních míst, ke kterým přispěje realizace opatření/projektu.

Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou zejména změněná daňová výtěžnost v důsledku změny tržeb/ziskovosti přímo dotčených firem a jejich klíčových subdodavatelů případně jinak navázaných firem. Budou hodnoceny změny výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti vyvolané snížením/zvýšením počtu zaměstnanců v důsledku dopadů intervence a tím změny příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

²¹⁶ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

Dopad na konkurenceschopnost firem a tok investic

Pomocné otázky: Jaký bude mít daný projekt dopad na konkurenceschopnost firem v dotčeném území? Bude nějak ovlivněna produktivita firem například v důsledku změny kvalifikace a odbornosti/schopnosti pracovní síly v regionu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní projekty/intervence různého zaměření²¹⁷ konkurenceschopnost firem, tedy zejména jejich produktivitu, prosazení se na nových trzích (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných produktů apod.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od subjektu, který bude realizátorem opatření (např. od SŠ v regionu při opatření zaměřeného na vzdělávání) a jednak od potenciální cílové skupiny firem, na které je opatření/ projekt primárně zaměřen a bude na ni mít předpokládaný dopad a rovněž u jejich nejvýznamnějších subdodavatelů, kteří budou dopadem nepřímo ovlivněni.

Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní konkurenceschopnost firem v daném území.

S těmito informacemi hodnotitel provede podrobný kvalitativní průzkum (terénní šetření případně doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. firmy v určitém odvětví, které budou benefitovat z intervence zaměřené na vzdělávání v určitém konkrétním oboru apod.). Průzkum by měl s ohledem na intervenční logiku projektu/opatření popsanou v teorii změny zohledňovat vnitřní členění dotčených firem. Minimálním požadavkem je zahrnutí struktury firem dle jejich velikosti, vlastnictví (domácí vs. firmy pod zahraniční kontrolou) a dalších důležitých parametrů, které budou vyplývat z charakteru intervence²¹⁸ tak, aby vzorek pokrýval beze zbytku všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření odlišný dopad vzhledem k jejich charakteristikám. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich **hlavní subdodavatele**, kteří budou případným změnami v daných firmách v souvislosti s realizací opatření rovněž ovlivněni. Za ně se považují takoví, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²¹⁹ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval všechny možné typů subjektů, u kterých lze předpokládat, že mechanismus působení bude odlišný. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat rozdílný mechanismus působení intervence na různé typy subjektů.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že dané opatření opravdu při jeho konkrétním nastavení ovlivní firmy v jednotlivých cílových

²¹⁷ např. intervence zaměřené na technologickou modernizaci firemních provozů, zlepšení marketingu firem ale i na zkvalitnění vzdělávání a odbornosti/schopnosti pracovní síly ve vztahu k potřebám trhu práce

²¹⁸ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů.

²¹⁹ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

skupinách, což bude mít vliv na jejich konkurenceschopnost. A také zda a jakým způsobem ovlivní tyto změny u přímo dotčených firem i jejich nejvýznamnější subdodavatele (a jací to budou).

Zjištění se budou zaměřovat na to, jakým konkrétním způsobem bude konkurenceschopnost a rozvojové podmínky firem změněny v důsledku intervence, v jakém rozsahu, jaké dílčí aspekty fungování firem budou ovlivněny²²⁰, v jaké míře a jak budou dopady opatření/projektu působit na změnu výkonů nebo produktivity firem, jejich schopnost prosadit se na nových trzích nebo s novými produkty a jak to ovlivní zaměstnanost a strukturu pracovních míst v dotčených podnicích. Podobné hodnocení bude provedeno u klíčových subdodavatelů identifikovaných v předchozím kroku.

Získané informace a data z průzkumu budou použity pro hodnocení, jakým způsobem daný projekt/opatření přispěje ke změně konkurenceschopnosti a rozvoji u předmětného vzorku firem (a v jakých konkrétních oblastech) a jak se případně budou tyto dopady lišit u různých typů subjektů v různých cílových skupinách. Hodnotitel provede na základě získaných informací odhad kvantifikace dopadu a jeho dopočetění na celou předpokládanou cílovou skupinu přímo dotčených firem i jejich subdodavatelů dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu výkonů firem, úspory případně náklady, které jim opatření přinese a tvorbu/zánik pracovních míst (a jejich struktury), ke kterým realizace opatření/projektu povede. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na výkonnost firem, budou sloužit k přepočtu na skutečné koncové dopady, kterými jsou změna daňové výtěžnosti v souvislosti se změnou výkonů firem nebo změnou nákladů a tím změnou jejich ziskovosti. Dopady na zaměstnanost a pracovní místa budou přepočteny na změnu výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti v území, odkud se budou rekrutovat zaměstnanci a zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změnu daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti. Při výpočtu bude zohledněna předpokládaná struktura nově vzniklých/zaniklých pracovních míst a jejich průměrná mzdová úroveň v území dopadu.

Pomocné otázky: Povede projekt k podpoře přílivu investic, a to jak nových, tak realokaci stávajících (přesun z jiných regionů než je území dopadu)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní intervence příliv investic do území (a to jak nových – zahraničních i domácích, tak i relokaci stávajících z jiných regionů). Do této oblasti dopadů není zahrnuto hodnocení projektů představujících přímo příchod nového investora do území, ale pouze hodnocení intervencí a opatření, které k přílivu investic mají napomáhat²²¹ případně situaci, kdy nově přichodí investor může vzhledem ke své velikosti a širším vazbám vyvolat významnější atraktivní území/regionu a tím přilákat další na sebe navázané investice.

Od realizátora opatření budou získány a vyhodnoceny informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření intervence/opatření, které budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní příliv nových investic do území a v jakém rozsahu. Zejména se jedná o rozsah intervence (např. kapacita průmyslové zóny nebo finanční objem investičních pobídek) a její zaměření (podporované obory, typy firem apod.). Tím budou doplněny informace o projektu popsané v teorii změny v úvodu hodnocení.

²²⁰ Např. snížení nákladů na zaučení nových zaměstnanců při intervenci zaměřené na zlepšení relevance vzdělávání vzhledem k potřebám trhu práce.

²²¹ např. průmyslová zóna, systém regionálních investičních pobídek nebo asistenční nástroje přímo zaměřené na lákání investorů do území

Vyhodnocení parametrů intervence povede ke zjištění předpokládaného rozsahu přilákaných nových investic do území, přičemž bude zohledněn i mechanismus působení dané intervence uvedený v teorii změny. Samotné vyhodnocení dostupných informací o parametrech intervence bude doplněno situační analýzou v území, která bude zaměřena na zhodnocení toho, zda jsou očekávané dopady reálné vzhledem k situaci na trhu práce (např. bude zajištěn dostatek zaměstnanců pro očekávaný rozsah nových investic nebo budou pocházet i z širšího regionu), ekonomické struktury regionu a jeho atraktivitě. Informace ze situační analýzy budou sloužit k ověření reálnosti předpokládaných dopadů (a jejich rozsahu) a k jejich případným korekcím.

Současně bude zjištěn potenciální dopad příchodu nových investic na již existující firmy, pro něž to může znamenat zhoršení situace v souvislosti s přetahováním zaměstnanců nebo obtížnějším získáním kvalitních lidí na trhu práce v potřebné kvalifikaci. Dopady mohou být také pozitivní ve smyslu navázání nových obchodních vazeb existujících firem jako subdodavatelů pro nově přichozí investory.

Budou zjištěna data a informace o předpokládaném počtu nově přilákaných investorů, jejich velikosti, oborovém zaměření (alespoň v hrubé struktuře – zda se bude jednat o průmyslové podniky a v jakých oborech, nebo o investory ve službách) a očekávanému počtu nově vzniklých pracovních míst v podrobnosti dle hlavních tříd zaměstnání²²². Informace o dopadech na již existující firmy budou získány terénním šetřením (v případě potřeby doplněným on-line průzkumem), které bude zahrnovat dostatečný počet již existujících firem v území a to v oborech, u nichž bude předpokládaný dopad na jejich fungování a měl by zohledňovat různé typy firem dle jejich velikosti a vlastnictví případně dalších charakteristik, které budou pro dané opatření relevantní²²³. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem i s různou intenzitou. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací.

K tomu mohou být jako doplněk využity podklady a informace z jiných regionů, kde se podobná opatření/intervence realizovaly v minulosti. Vždy však musí být přihlédnuto k charakteru území a mechanismu působení intervence, jež by měly být zohledňovány při přepočtu dopadů na konkrétní území v hodnocení.

Zjištěné informace o potenciálně nově vzniklých pracovních místech v důsledku realizace opatření budou použity ke kalkulaci předpokládaných mezd zaměstnanců na nově vzniklých pracovních pozicích na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, Úřad práce v regionu apod.) o průměrné čisté mzdě v daném odvětví a dle konkrétních typů pracovních pozic, které se předpokládají otevřít v nově vzniklých firmách. Současně budou využity informace ze situační analýzy a zohledněno to, jestli a v jakém rozsahu bude možné nové zaměstnance zajistit na lokálním trhu práce nebo budou muset být přilákáni z jiných regionů (případně zahraničí). Bude provedena rovněž kalkulace průměrných

²²² Jaký bude odhadem poměr jednotlivých pozic v nově vzniklých/přesídlených firmách s využitím obvyklého poměru u podobných investorů v jiných regionech (minimální požadavek je rozlišení pozic zhruba dle klasifikace ISCO na 1 místo – tedy na řídicí pracovníky/management, administrativní pozice, technické pracovníky, výrobní a obslužné pozice ve výrobě)

²²³ Např. umístění v území, typ aktivit, které firmy realizují (výrobní/montážní aktivity, obchodní aktivity, VaV apod.)

ročních příjmů v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²²⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Porovnáním průměrné čisté mzdy v daném odvětví a průměrné výše podpory v nezaměstnanosti bude proveden přepočítaný koncový dopad, jimiž je zvýšená koupěschopnost obyvatel, kteří získají zaměstnání u nově příchozích investorů. Bude zohledněn předpokládaný způsob obsazení nových pozic nejen nezaměstnanými osobami, ale vzhledem k možnému nedostatku adekvátně kvalifikovaných osob mezi uchazeči o práci²²⁵ musí být zohledněno i možná potřeba získávání zaměstnanců z jiných firem v regionu případně z jiných území než je území dopadu. V tomto případě budou brány jako referenční průměrné platy na obdobných pozicích v území dopadu (dostupné z ČSÚ nebo ÚP). Obdobně bude vypočten koncový dopad změny zaměstnanosti na státní rozpočet porovnáním uspořené finanční prostředků na výplaty dávek v nezaměstnanosti a daňové výtěžnosti obyvatel.

Současně budou s využitím předpokládaných parametrů projektu (dle teorie změny a rozhovoru s realizátorem opatření) odhadnuty předpokládané výkony nově příchozích firem a z toho odvozeny koncové dopady na zvýšení daňových příjmů státu²²⁶.

Stejná kalkulace, jako je výše uvedena pro investice přímo vzniklé díky dopadům intervence, bude provedena také pro nepřímé dopady na již existující firmy v dotčeném území, jejichž podnikání bude (dle předpokladů na základě průzkumu) ovlivněno příchodem nových investorů.

Dopad na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) včetně subdodávek, či dodávek dílů?

V této oblasti dopadu se bude hodnotit, jak ovlivní opatření/intervence dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) případně dílčích subdodávek a jak se to projeví na operativních nákladech a fungování podnikatelů a malých a středních firem (MSP).

V úvodu hodnocení je třeba získat podrobné informace o nastavení a rozsahu opatření/intervence od organizace, která jeho realizaci navrhuje nebo má na starosti její přípravu a rozšířit tím již údaje uvedené v teorii změny. Současně je nutné získat informace také od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/intervence dopad.

Klíčovým vstupem budou informace o parametrech opatření, které má potenciální vliv na ceny a dostupnost základních výrobních zdrojů či subdodávek. S vědomím těchto informací provede hodnotitel podrobné terénní šetření (v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. Průzkum by měl zohledňovat minimálně členění firem dle jejich velikosti, vlastnictví a

²²⁴ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

²²⁵ Bude zjištěno v situační analýze v úvodu hodnocení

²²⁶ V případě hodnocení opatření typu investičních pobídek nebo jakýchkoliv daňových nebo finančních úlev, musí být tento efekt brán v potaz, neboť může značně ovlivňovat výši konečných příjmů státního rozpočtu z činnosti podpořených firem

také dalších relevantních parametrů vzhledem k zaměření intervence²²⁷ tak, aby pokrýval všechny možné typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takové skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, na nichž se může promítnout změna cen nebo dostupnosti základních výrobních zdrojů například tak, že přímo dotčené firmy jsou nuceny snižovat své náklady a v této souvislosti tlačít na snižování cen subdodavatelských firem. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²²⁸ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že opatření/intervence opravdu při daném nastavení přinese změnu v dostupnosti a ceně základních výrobních zdrojů nebo subdodávek v cílové skupině a jakého rozsahu/významu tato změna bude a jakých aspektů fungování firem se dotkne, jaké skupiny/typy firem postihne nejčastěji/v nejvyšší míře. A jak tyto změny budou působit na změnu výkonové spotřeby dotčených firem, případně jestli ovlivní samotné fungování firmy a její produktové portfolio (v případě, že intervence má potenciál ovlivnit samotnou dostupnost některé klíčové subdodávky, kterou je obtížné snadno, rychle a v potřebné kvalitě nahradit). Současně bude průzkum sledovat v podobné struktuře i dopady na klíčové subdodavatele identifikované v předchozím kroku.

V případě, že jsou dostupné konkrétní datové podklady o způsobu a míře ovlivnění dostupnosti nebo ceny určitého druhu zdrojů/surovin (např. i ze studie dopadů referenčního projektu v podobném území), lze počítat s průměrnou procentuální změnou cen těchto zdrojů jako vstupů do produkce u firem v konkrétním odvětví. Následně je možné využít statistiky input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ²²⁹ a určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat potenciální dopad na firmy v konkrétním odvětví.

Výstupem bude hodnocení, zda je reálné, aby intervence/opatření mohlo ovlivnit cenu nebo dostupnost základních výrobních zdrojů nebo subdodávek a tím výkonovou spotřebu firem a u jakých typů firem toto bude nejčastější. Následně bude provedeno dopočetění na základní soubor všech dotčených firem v území dopadu a proveden přepočít na koncové dopady, jimiž bude změna ziskovosti firem a tím změněná daňová výtěžnost a příjmy pro státní rozpočet. Tentýž postup bude aplikován i na klíčové subdodavatele, pokud průzkum odhalí, že budou i tyto firmy nepřímo ovlivněny, například tím, že přímo ovlivněné firmy své zvýšené náklady související s cenami základních výrobních zdrojů budou kompenzovat formou tlaku na zlevnění jiných klíčových subdodávek.

²²⁷ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů.

²²⁸ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

²²⁹ Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

Pomocné otázky: Ovlivní realizace projektu/opatření dostupnost možností financování pro MSP?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní dostupnost financování (např. cena získání financí, objem financí dostupných pro určitou skupinu, změna/výše rizika spojená s financováním) podnikání a rozvojové možnosti malých a středních podniků (MSP).

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od banky nebo jiného subjektu, který bude poskytovatelem financování, jednak od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/ projekt dopad.

Od banky/poskytovatele budou získány informace o předpokládaném zaměření intervence, podmínkách a konkrétních parametrech poskytování financování, kterými budou doplněny informace o intervenční logice opatření uvedené v teorii změny. To budou klíčové vstupy pro určení, zda a případně v jakém rozsahu projekt ovlivní dostupnost financování.

S těmito informacemi hodnotitel provede podrobný průzkum (terénní šetření, případně doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. MSP v případě programu zaručených úvěrů, nebo u firem poptávajících spolupráci ve VaV v případě inovačních voucherů). V průzkumu budou zohledněny všechny kategorie/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Jako minimum lze předpokládat zohlednění členění dotčených firem dle jejich velikosti, vlastnictví a dalších parametrů vycházejících z charakteru a zaměření projektu²³⁰. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případným **růstem, či naopak útlumem** v dané firmě rovněž ovlivněni. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²³¹ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na 3 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění dostupnosti financování u dotčené cílové skupiny firem, jaké subdodavatele a v jakém rozsahu může změna financování nepřímo ovlivnit a jakým způsobem a v jakém rozsahu může ovlivnit přímo dotčenou firmu.

Průzkum bude zaměřen na zjištění, jak změna dostupnosti financování ovlivní růst a rozvoj firem (v jakých oblastech) a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst, schopnosti firmy změnit své produktové portfolio nebo dostat se na jiné trhy (produktově i geograficky). Stejné hodnocení bude provedeno následně u subdodavatelů, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

²³⁰ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

²³¹ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), pak budou sloužit k přepočtu na koncové dopady jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změněné příjmy obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti jak v důsledku změny zaměstnanosti, tak v důsledku změny výkonnosti firem, a to jak u přímo dotčených firem, tak u jejich hlavních subdodavatelů.

Pomocné otázky: Může projekt/opatření přispět k větší míře podnikavosti lidí/častějšímu zakládání podniků, nebo naopak způsobit vyšší míru ukončení podnikání?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní realizace konkrétního opatření/intervence (např. podnikatelských inkubátor nebo program zaručených úvěrů pro začínající podnikatele) podnikavost lidí a častější zakládání firem nebo naopak, jak může přispět k vyšší míře ukončování podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména údaje o předpokládaném počtu podpořených podnikatelů/začínajících firem, jakého budou typu/zaměření (např. kolik firem může obsluhovat nový podnikatelský inkubátor, nebo jaká je kapacita programu zaručených úvěrů pro začínající podnikatele – kolik jich může být v průměru podpořeno), v jakém oboru budou působit případně jiné specifické charakteristiky cílové skupiny podnikatelů a současně jaký je očekávaný dopad na zaměstnanost v důsledku intervence. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a v jakém rozsahu opatření ovlivní míru podnikavosti a zakládání nových firem případně častější ukončování podnikání.

U regulatorních/měkkých opatření bude proveden odhad změny míry podnikatelské aktivity vyvolané podobným opatřením v jiném území/zahraníčí (je-li dostupné) a bude jím doplněn údaj o očekávaných efektech intervence, získaný od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Tyto dostupné údaje o dopadech podobného opatření v jiných regionech/zahraníčí budou doplněny informacemi zjištěnými podrobným průzkumem (relevantní sociologické šetření) mezi cílovou skupinou (např. mezi studenty/absolventy při opatření zaměřeném na zvýšení podnikavosti absolventů VŠ). Šetření by mělo pokrývat všechny relevantní skupiny osob (minimálně dle věku, vzdělání, předchozí podnikatelské zkušenosti a dalších relevantních charakteristik vzhledem k zaměření intervence), na něž je opatření cíleno a u nichž mohou být dopady odlišné. Z každé této skupiny musí být vybrán dostatečný počet respondentů, aby bylo možné zachytit variabilitu působení intervence. Šetření by mělo být zaměřeno na zjištění konkrétních informací o tom, jak bude opatření působit na změnu podnikavosti ve vymezené cílové skupině, jaké jsou očekávané přínosy/usnadnění nebo naopak ztížení vstupu do podnikání/jeho rozvoje, jaké skupiny začínajících podnikatelů budou opatřením nejvíce ovlivněny a jakým způsobem apod.

Ze statistiky (např. Registr ekonomických subjektů - ČSÚ) bude zjištěn průměrný počet nově vznikajících podnikatelských subjektů v daném území v minulých letech, případně v daném oboru a u specifických podpor, např. pro inovační firmy, též u daného druhu firem. Tento údaj bude porovnán s tím, jak míru podnikatelské aktivity zvýší/sníží realizace opatření dle zjištěných parametrů v předchozím kroku. V případě specifických podpor, např. inovačních inkubátorů, bude srovnání provedeno pouze s příslušným typem firem (např. jen s nově vzniklými firmami v určitém oboru, pokud je inovační inkubátor oborově zaměřen). Z toho bude odvozen čistý příspěvek opatření ke změně intenzity zakládání nových podnikatelských subjektů v území.

Získané údaje o vlivu opatření na míru podnikatelské aktivity (zakládání nových firem/častější ukončování podnikání) a jejich srovnání s intenzitou vzniku nových firem v území budou přepočtena na skutečné koncové dopady a to s využitím dat o daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GŘ ČR). Bude odhadnut průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GŘ ČR.

Bude odhadnut počet nově vzniklých pracovních míst porovnáním se situací u referenčního projektu (je-li k dispozici), nebo aproximací s použitím dat o průměrném počtu zaměstnanců²³² nových podnikatelských subjektů (stáří 3-5 let) v daném území a v případě specifických podpor, např. inovačních inkubátorů, bude srovnání provedeno pouze s příslušným typem firem (např. jen s nově vzniklými firmami v určitém oboru, pokud je inovační inkubátor oborově zaměřen).

Předpokladem je, že nově vzniklé pracovní pozice budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²³³) o výplatách podpor v nezaměstnanosti a jejich porovnání s údaji o průměrné mzdě v daném území. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýhodnění nějaké skupiny podnikatelů?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke zvýhodnění určité skupiny podnikatelů a firem na úkor jiných, například při poskytování dotace, zakázání určitého typu/způsobu poskytování služeb/výroby apod.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Především se jedná o odhad, jakým konkrétním způsobem bude určitá skupina podnikatelů/firem zvýhodněna, jaké bude mít toto zvýhodnění parametry a rozsah (vzhledem k rozsahu opatření/intervence) a jaké bude vymezení a charakter skupiny firem, které působí na stejném trhu/nabízí produkty pro podobnou cílovou skupinu a zvýhodněné konkrétním opatřením nebudou – bude tedy identifikována skupina znevýhodněných firem. Tyto informace musí být v souladu s mechanismem intervence popsáním v teorii změny a budou je dále rozšiřovat a zpřesňovat.

V dalším kroku je s využitím zjištěných informací o opatření nutné provést detailní terénní šetření (případně doplněné on-line průzkumem) mezi cílovou skupinou zvýhodněných firem/podnikatelů a analogicky mezi skupinou znevýhodněných podnikatelů/firem působících na podobném trhu (oborově i územně). Tento průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat u obou skupin firem (zvýhodněné a znevýhodněné) jejich dílčí členění minimálně s ohledem na jejich velikost, vlastnictví a další parametry vzhledem k charakteru zaměření

²³² Údaje jsou dostupné ze statistických databází firem (např. ČSÚ - RES; MagnusWeb, Albertina nebo podobné)

²³³ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

intervence²³⁴ tak, aby pokrýval všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Průzkum by měl být u obou skupin stejně rozsáhlý, tedy zahrnovat přibližně stejný počet respondentů z řad zvýhodněných i znevýhodněných firem/podnikatelů. Kromě oslovení přímo dotčených zvýhodněných a znevýhodněných firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případným růstem, či naopak útlumem v dané firmě rovněž ovlivněni. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²³⁵ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval ze zvýhodněných i znevýhodněných firem/podnikatelů různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění způsobu a míry zvýhodnění firem v cílové skupině, zejména ovlivnění jejich růstového potenciálu, možností expandovat na nové trhy (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných výrobků/služeb a to analogicky i u znevýhodněných firem. Zejména je cílem získat konkrétní kvantifikované informace o rozsahu přínosů zvýhodnění firem ve výše popsaných aspektech a jejich dopad na výkony firem a případnou tvorbu pracovních míst a současně u znevýhodněných firem informace o nákladech, které jim opatření způsobí a případné ztráty pracovních míst a jejich struktury (o jaká konkrétní pracovní místa se bude jednat²³⁶). Informace ve výše uvedené struktuře je třeba průzkumem získat i u klíčových subdodavatelů zvýhodněných a znevýhodněných firem identifikovaných v předchozím kroku.

Takto získané údaje a data z průzkumu budou dopočteny na základní soubor všech firem, které mohou být opatřením ovlivněny v daném území. Poté budou použita k hrubému přepočtu na koncové dopady v území. Těmi jsou zvýšená daňová výtěžnost zvýhodněných firem v souvislosti s růstem jejich výkonů a zisků a současně snížená daňová výtěžnost znevýhodněných firem v souvislosti s jejich zvýšenými náklady, které jim realizace opatření přinesla. Hodnocení by mělo oba tyto dopady porovnat a odhadnout čistý příspěvek dopadů do území.

Obdobně by mělo hodnocení postupovat i u dopadů na zaměstnanost a tvorbu/zánik pracovních míst. Předpokladem je, že nově vzniklé pracovní pozice budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²³⁷) o výplatách podpor v nezaměstnanosti a ty budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území a tím zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Výpočet bude zohledňovat typ pracovních míst, která budou nejčastěji vznikat a průměrnou úroveň mezd na těchto pozicích v území (dle dat ČSÚ nebo ÚP). Výsledné hodnoty

²³⁴ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

²³⁵ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

²³⁶ Rozlišovat by se mělo mezi základními skupinami pracovních pozic zhruba odpovídající klasifikaci CZ-ISCO (v podrobnosti 1-digit)

²³⁷ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

předpokládaného dopadu na zaměstnanost, budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti, jenž bude zohledňovat strukturu nově vzniklých pracovních míst a jejich průměrné mzdy v daném území (dle dat ČSÚ nebo ÚP).

Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.).

Daný dopad se promítá v podobě změny (snížení nebo zvýšení) zátěže podnikatelů, kterou jim přináší nové administrativní povinnosti a s tím souvisejících dopadů v podobě změny (snížení/zvýšení) administrativních nákladů, potenciálních změn zaměstnanosti a zisků/tržeb podnikatelů a od toho odvozených dopadů na stát (nárůst/úspora výdajů na podporách v nezaměstnanosti, změny daňové výtěžnosti).

Pro získání potřebných informací a dat provede uživatel detailní průzkum (terénní šetření) ve firmách v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. V průzkumu budou zohledněny veškeré kategorie/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Vzorek firem pro provedení průzkumu je třeba vybrat tak, aby byl dostatečně rozsáhlý a zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude projekt/opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Jako základní minimum lze předpokládat zohlednění členění dotčených firem dle jejich velikosti, územního rozložení a oborové působnosti.

Součástí průzkumu bude podrobnější šetření směřující ke zjištění výše stávajících nákladů a výnosů/tržeb firem, na jejichž základě budou při zohlednění úspory či navýšení administrativních nákladů vyčísleny potenciální dopady na zaměstnanost a velikost jejich daňové povinnosti a zjištěna změna daňové výtěžnosti státu.

Postup stanovení nákladů, které podnikatelé uspoří, nebo které budou muset nově vynaložit, vychází z mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual²³⁸, která specifikuje postup pro ověření, jakého množství subjektů se projekt dotkne a postup pro zjištění nákladů vyvolaných konkrétními administrativními opatřeními. S využitím této metodiky bude provedena zejména identifikace a kvantifikace relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny, její podrobnější struktury, velikosti atd.), sběr dat o časové náročnosti a nákladech relevantních administrativních činnostech přímo u vybraných subjektů atd.

Náklady na administrativní činnosti budou vyčísleny s využitím sebraných dat o administrativní zátěži z průzkumu pomocí tzv. standardního nákladového modelu s využitím metodiky MPO²³⁹.

Takto kvantifikované náklady budou sloužit jako vstup pro následné odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, kterými mohou být dopady na zaměstnanost (např. v důsledku nárůstu/poklesu počtu

²³⁸ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

²³⁹ MPO (2013): Metodika měření a přeměňování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

zaměstnanců ve firmách v důsledku zavedení/úpravy/zrušení konkrétních administrativních agend) a s tím související dopady na stát (např. v důsledku nárůstu/úspory výdajů na podpory v nezaměstnanosti), případně změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu.

Tyto dopady budou kvantifikovány s využitím dalších dat z průzkumu ve firmách, týkajících se zjištění výše jejich stávajících nákladů a výnosů/tržeb a odhadu jejich předpokládané změny (nárůstu/poklesu zisků/tržeb podnikatelů) a předpokládaných dopadů projektu/opatření na zaměstnanost ve firmách.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem snížení, nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke snížení nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání a to pouze bariér administrativní povahy (např. různá povolení a úkony nutné k založení živnosti/firmy apod.). Smyslem hodnocení je určit, jak a do jaké míry ovlivní opatření intenzitu zakládání nových firem a vstup lidí do podnikání.

Informace a data potřebná pro provedení hodnocení budou zajištěna jednak od realizátora opatření a poté v terénním šetření mezi podnikatelskými subjekty v daném území, které v nedávné době zahájily své podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Zejména informace o rozsahu a povaze intervence, jejím obsahu a konkrétním způsobu, kterým bude podle předpokladů ovlivňovat zakládání firem/vstup do podnikání a na jaké úkony/procesy bude působit. Tím budou doplněny informace uvedené v teorii změny. Současně je nutné průzkumem mezi podnikatelskými subjekty zjistit, jak by jejich vstup do podnikání byl ovlivněn realizací intervence případně zavedením změn s ní souvisejících.

Hodnotitel provede průzkum formou terénního šetření (v případě potřeby doplněného online dotazníkovým šetřením) zaměřeného na nově založené podnikatelské subjekty (maximálně do 3 let stáří) v území, které bude realizací intervence ovlivněno. Při výběru subjektů musí být zohledněno zaměření intervence a její případná specifická působnost na určitý typ podnikatelských subjektů (např. bude se týkat jen určitého oboru nebo velikostní kategorie firem či pouze živnostníků apod.), která je popsána v teorii změny a měla by být ověřena v úvodu hodnocení rozhovorem s realizátorem opatření. Průzkum by měl zohledňovat vnitřní členění podnikatelských subjektů zejména dle jejich velikosti, vlastnictví a dalších relevantních parametrů vzhledem k charakteru zaměření intervence²⁴⁰. Vzorek v průzkumu by měl zahrnovat všechny relevantní typy subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat vnitřní variabilitu působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na objasnění, jakým konkrétním způsobem opatření ovlivní osoby nebo subjekty vstupující do podnikání a jaký aspekt procesu zakládání firmy bude ovlivněn nově vzniklými

²⁴⁰ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

případně naopak odstraněnými administrativními bariérami či zjednodušením určitých postupů a úkonů apod. Hodnotitel pomocí průzkumu zjistí rozsah a dodatečné náklady/úspory, které v procesu zakládání firmy/živnosti vzniknou díky opatření a zejména, jaký dopad na začínající podnikatele to bude mít ve smyslu, zda bude zcela ohroženo zahájení jejich podnikání nebo vzniknou pouze dodatečné náklady/úspory v tomto procesu. Pomocí průzkumu by měly být zjištěny průměrné časové případně jiné nároky na administrativní úkony při zahajování podnikání, které budou intervencí zavedeny/eliminovány. Současně bude zjištěna velikost subjektů z hlediska zaměstnanosti a potenciální vliv zavedení opatření na vznik, případně zánik pracovních míst.

Data a informace zjištěné průzkumem budou využity pro odhad dopadů do území. Bude zjištěna průměrná intenzita zakládání nových podnikatelských subjektů v území dopadu v uplynulých třech letech a to celkem (pokud nemá intervence dopady oborově nebo jinak specifické) nebo pouze podnikatelských subjektů určitého typu (např. spin-off firem při intervenci zjednodušující pravidla pro komercializaci výsledků výzkumu na VŠ/výzkumné organizaci formou zakládání nových spin-off firem). K tomu budou použita data z Registru ekonomických subjektů (ČSÚ) nebo z jiných informačních databází ekonomických subjektů. Tento údaj bude porovnán se zjištěním v průzkumu, které vyjadřuje, jakým způsobem dojde k ovlivnění snížení/zvýšení počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů (v procentuálním vyjádření) v souvislosti se snížením nebo zvýšením administrativní zátěže v důsledku realizace intervence. Z toho bude odvozen čistý přírůstek/úbytek počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů. Konečným dopadem do území bude daňová výtěžnost těchto firem vypočtená z jejich průměrné změny výkonů/zisků. Ta bude odhadnuta s využitím dat o daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GFŘ ČR). Bude vypočten průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GFŘ ČR.

V případě, že dopadem budou pouze dodatečné náklady nebo naopak úspory podnikatelských subjektů v procesu zahajování podnikání, budou kvantifikovány (odhadnuty) tyto náklady nebo úspory ve finančním vyjádření s použitím dostupné metodiky²⁴¹. Metodika určuje náklady ve finančním vyjádření pro určité typy administrativních úkonů, které mohou být použity pro výpočet konkrétních dopadů na začínající firmy. Využity pro to budou informace získané v průzkumu u vybraných dotčených subjektů, zejména informace o časové náročnosti konkrétních administrativních činností v dané firmě/odvětví, které budou nuceny podnikatelské subjekty podstupovat (nebo naopak jich budou ušetřeny) v souvislosti s realizací opatření.

Konečný dopad na intenzitu zakládání firem bude využit i pro odhad dopadů na zaměstnanost v souvislosti s realizací opatření. Zjištěné informace o vlivu na zaměstnanost v průzkumu budou dopočteny na základní soubor všech dotčených firem s využitím informační databáze ekonomických subjektů (RES – ČSÚ nebo jiný zdroj). Z toho bude vypočten průměrný počet pracovních míst, které díky realizaci opatření vznikly nebo naopak nevznikly. Předpokladem bude, že tyto osoby pocházely z řad nezaměstnaných nebo poté byly zařazeny mezi uchazeče o zaměstnání na Úřadu práce (ÚP).

²⁴¹ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>; výše uvedená metodika je dále rozvedena pro použití v podmínkách ČR v dokumentu MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

Údaje o průměrné mzdě v území dopadu (dostupné z ČSÚ nebo ÚP) a průměrných nákladech státu na podporu v nezaměstnanosti (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²⁴²) budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

V dané oblasti je hodnocena změna časového zatížení úřadů v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend.

Postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy je uváděn např. v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“²⁴³.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o časové náročnosti na výkon příslušné agendy, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy dle kapitoly 4.2 citované metodiky) se s ohledem na významnost projektu/opatření předpokládá provedení šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. V závislosti na počtu dotčených ÚSC, popř. jejich velikostní kategorii (budou-li se ÚSC odlišovat) bude šetření provedeno na větším vzorku těchto ÚSC (předpoklad oslovení alespoň 3 ÚSC za každou relevantní velikostní kategorii; počet zástupců každé kategorie bude nicméně zohledňovat celkový počet ÚSC zařazených do velikostní kategorie – viz také příloha č. 3 citované metodiky).

Konečný dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend je vyčíslen ve formě změny celkových nákladů regulace v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace.

Pomocné otázky: Vyžaduje projekt vytvoření zcela nového nebo zásadní restrukturalizaci stávajícího úřadu?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít vytvoření nového či zásadní restrukturalizace stávajícího úřadu zejména na změnu (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě (např. v souvislosti se zavedením nových agend, popř. úpravou stávajících agend – digitalizace apod.), případně na změnu nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu (může souviset se změnou počtu pracovníků, ale případně také se změnou rozsahu či administrativní/časové náročnosti vykonávaných agend²⁴⁴).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) u vybraného reprezentativního

²⁴² ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

²⁴³ Ministerstvo vnitra (2007): Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy. MVČR. 17 s. Dostupné z: <www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>

²⁴⁴ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na zatížení veřejné správy v důsledku zavádění nových agend / zvýšení efektivity vyřizování agend v případě, že již byly tyto dopady kvantifikovány s využitím metodiky Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

vzorku úřadů ovlivněných projektem/opatřením v dotčeném území (výběr většího počtu úřadů v rámci dané velikostní kategorie dle četnosti zastoupení jednotlivých velikostních kategorií úřadů ve výběrovém vzorku). Z tohoto průzkumu by měla vzejít informace o:

- celkové změně počtu dotčených pracovníků v členění dle konkrétních pracovních pozic,
- popř. celkové změně nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku naboru nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob,
- popř. změnu výdajů veřejné správy spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu / změnu efektivity veřejné (státní) správy

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě ve veřejné správě dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s vytvořením či restrukturalizací úřadu –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení dle konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁴⁵, publikace VÚPSV²⁴⁶) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců ve veřejné správě dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Případná změna efektivity veřejné (státní) správy bude vyčíslena jako rozdíl mezi stávajícím a plánovaným rozpočtem nového/restrukturalizovaného úřadu s využitím průzkumu přímo na vybraných úřadech (zjištění stávajících nákladů na realizaci agend a předpokládaných nových nákladů/úspory).

²⁴⁵ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁴⁶ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Dopad na vlastnická práva a vývoj cen nemovitostí v dotčeném území

Pomocné otázky: Dotkne se projekt/opatření vlastnických práv (půda, nemovitý majetek) soukromých osob a subjektů? Bude nějakým způsobem omezovat nákup, prodej nebo nakládání s majetkem soukromých osob a subjektů?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na vlastnická práva soukromých osob a subjektů k půdě nebo jinému nemovitému majetku, a také bude hodnoceno to, jestli se realizací projektu změní podmínky vlastníků pro nakládání s tímto majetkem (nákup, prodej, přestavba, využívání k podnikatelské činnosti apod.).

Před samotným hodnocením bude nutné získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah a očekávaný dopad na vlastnická práva a způsob nakládání s majetkem přímo dotčených subjektů v území, které bude projekt ovlivňovat, tak jak je vidí samotný realizátor opatření. Tím budou doplněny informace o opatření uvedené v teorii změny. Současně je nutné získat informace také od vlastníků nemovitostí přímo dotčených realizací projektu a také výběrově dle typu projektu a jeho působení (popsaného v teorii změny) i od nepřímo dotčených vlastníků v širším zázemí. Tyto informace budou doplněny expertním posouzením očekávaného/předpokládaného vývoje na trhu nemovitostí od vybraných realitních kanceláří působících v území.

S těmito informacemi bude proveden detailní průzkum (terénní šetření) mezi vlastníky nemovitostí v bezprostředním okolí realizace projektu, kteří jsou projektem přímo ovlivněni a také v širším zázemí mezi nepřímo dotčenými subjekty – jejich výběr bude probíhat na základě konkrétních parametrů projektu (popsaných v teorii změny), podle nichž se určí, zda a jaké subjekty mohou být s největší pravděpodobností ovlivněny nepřímo (z důvodu jejich vazeb na přímo ovlivněné subjekty, nebo kvůli specifickému zaměření projektu či oboru působení subjektů apod.).

Průzkum musí zahrnovat různé typy subjektů, které se v bezprostředním okolí realizace projektu nachází (např. nejen soukromé fyzické osoby zde bydlící, ale i případné podnikatelské subjekty, které zde mají své provozovny nebo pronajímatele komerčních ploch či soukromých nemovitostí k bydlení) a také vzorek diferenciovaný podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem (např. různé typy firem dle rozdílné velikosti podnikajících v různých oborech). Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případným růstem, či naopak útlumem v dané firmě rovněž ovlivněni. Za hlavní dodavatele se považují takoví, kteří dodávají podstatné části dodávek nebo takové dodávky, které lze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřen na předpokládané ovlivnění vlastnických práv dotčených subjektů a jejich subjektivní percepci dílčích aspektů, které se váží ke způsobu nakládání s vlastním majetkem (např. ztížená/zlepšená možnost prodeje/pronájmu, restrikce/zlepšení týkající se rekonstrukce/přestavby nebo rozšíření, provozování podnikatelských činností apod.). U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost budou otázky zaměřeny na získání informací a dat o tom, jakým konkrétním způsobem bude jejich podnikání ovlivněno (např. při vybudování obchvatu obce/rychlostní komunikace nahrazující současnou silnici se rapidně sníží počet projíždějících osob,

kterým může podnik nabízet své služby apod.) a jak se to může projevit na jejich výnosech/obratech. Totéž proběhne i u jejich klíčových subdodavatelů (identifikovaných v předchozím kroku). Průzkum se zaměří i na nižší obsazenost komerčních ploch nebo soukromých nemovitostí k bydlení v důsledku projektu.

Informace získané průzkumem v terénu a rozhovorem s realizátorem opatření/projektu budou využity k popisu toho, jestli dojde ke zhoršení/zlepšení způsobu nakládání s nemovitým majetkem, v jakých konkrétních oblastech a s jakou intenzitou (formou slovního hodnocení). Toto hodnocení bude doplněno vyčíslením předpokládaných dopadů na změnu ceny nemovitostí na základě průzkumu a verifikace vůči parametrům projektu (opětovný rozhovor s jeho realizátorem), případně, je-li dostupná, vůči studii popisující vliv podobného projektu na způsob nakládání s nemovitým majetkem v referenčním území. Zjištění budou ověřena i pomocí inzertních serverů nemovitostí (a retrospektivním porovnáním změn cen nemovitostí v referenčním území, kde došlo k realizaci podobného projektu) nebo rozhovorem/dotazem na několik vybraných realitních kanceláří s využitím jejich expertního zhodnocení situace.

U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost bude hodnocení doplněno o vyčíslení změny výnosů/obratu při změně možností využít nemovitost k podnikání a to na základě dat z rozhovorů s vlastníky firem. Dopady budou dopočteny na celý základní soubor podnikatelských subjektů, které mohou být v území intervencí ovlivněny. Z toho budou odvozeny koncové dopady, jimiž je změněná daňová výtěžnost a s tím související změna příjmů státního rozpočtu. Výstupy mohou být srovnány se studií popisující dopady na podobné firmy v jiné lokalitě (je-li dostupná). Bude také vyčíslen ušlý zisk z obvyklé ceny pronájmu v místě v případě subjektů pronajímajících komerční plochy nebo soukromé nemovitosti k bydlení na základě informací zjištěných v průzkumu o potenciálním ovlivnění tohoto trhu. Při kvantifikaci (odhadu) těchto dopadů bude brán v potaz časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření cenu nemovitostí v území?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na cenu nemovitostí v území, tedy na to, jak jeho realizace konkrétně ovlivní hodnotu nemovitého majetku vlastníků v dotčeném území dopadu.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje od subjektu, který je za její realizaci zodpovědný nebo ji navrhuje a posléze i od realitních kanceláří případně makléřů pohybujících se na trhu s nemovitostmi v referenčním území.

Před samotným hodnocením bude nutné od subjektu, který realizaci opatření navrhuje nebo ji má na starosti, získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah či způsoby, jimiž se bude projevovat dopad na cenu nemovitostí v území. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně budou kontaktovány subjekty na realitním trhu (makléři, realitní kanceláře) pro získání expertních informací o cenách a poměrech, které ceny ovlivňují v dané lokalitě.

Pro samotné hodnocení bude nutné vypracovat znaleckou studii na odhad tržních cen nemovitostí, a to subjektem disponujícím řádným oprávněním provádět takové studie. Studie by měla zahrnovat porovnání s několika vybranými referenčními lokalitami s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, přičemž musí být zajištěna vzájemná porovnatelnost, tedy minimálně

musí jít o území s velmi příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčních územích zjištěn vývoj cen nemovitostí před a po realizaci a to nejen nemovitostí v nejbližším okolí přímo ovlivněných realizací projektu/opatření, ale i u subjektů v širším okolí, které mohou být ovlivněny nepřímo. Totéž bude provedeno i u komerčních ploch sloužících k pronájmu. Bude k tomu využita cenová mapa (je-li dostupná) v kombinaci s dotazem na několik realitních kanceláří působících v daných oblastech. Toto zjištění bude provedeno u souboru nemovitostí, který bude pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti a také dle jejich různé velikosti a tržní ceny, rozmístění v území apod.).

Vzorek by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané touto znaleckou studií na odhad tržní ceny ve více lokalitách budou zprůměrovány a využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí v území dopadu. Hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). U komerčních ploch sloužících k pronájmu provede hodnotitel odhad pomocí porovnání s vývojem v referenčních lokalitách. Průměrnou změnu ceny použije k vyčíslení ušlého zisku z pokleslé ceny nájmu nebo naopak zvýšení zisku při vyšších cenách pronájmu a tím vyjádří změnu zisku subjektů a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, která představuje koncový dopad do území. Při kvantifikaci bude uvažovat časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k závěrečnému shrnujícímu slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině – např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší potenciální příjmy při prodeji/pronájmu nemovitostí (vzhledem ke změně její ceny), potenciálně jiný typ subjektů pronajímajících si nemovitosti, což může mít dopady v lokalitě – např. s negativními vlivy na životní prostředí (hlučné/prašné provozy apod.).

Dopad na intenzitu vědy a výzkumu

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu/kvality výzkumných aktivit ve výzkumných organizacích (zahrnuje akademické instituce i veřejné výzkumné instituce)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak se změní ekonomický přínos uplatnění absolventů (výzkumníků) na trhu práce, přínos vzniku spin-off/spin-out firem v dotčeném území a nepřímé dopady do území (např. vyšší útrata studentů, větší koncentrace osob s vyšším platem apod.) v důsledku změny kvality nebo rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné kontaktovat dotčené výzkumné organizace a v případě intervencí zaměřených na aplikovaný či orientovaný výzkum také dotčené firmy, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice

projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Hodnotitel provede podrobný kvalitativní průzkum (terénní šetření doplněné v případě potřeby on-line dotazníkovým šetřením) mezi výzkumnými organizacemi, případně také firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na přírodní vědy v případě intervencí zaměřených na odvětví life-sciences a firmy podnikající v oblasti spojené s life-science nebo využívající jeho výstupy). Členění dotčených výzkumných organizací a firem v průzkumu by mělo splňovat minimální požadavky, které zohlední jejich zaměření, velikost, územní rozložení a obor tak, aby pokrývalo nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených subjektů bude průzkum zaměřen i na významné instituce sekundárního vzdělání (gymnázia, střední odborné školy apod.) a hlavní dodavatele²⁴⁷ výzkumných organizací, kteří budou v případě dopadů změny kvality výzkumu také nepřímo ovlivněni.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na 3 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) kvality kompetencí a zaměření absolventů, (ii) kvality spolupráce firem a výzkumných organizací v oblasti VaV, včetně počtu a úspěšnosti spin-off firem a (iii) velikosti nepřímých dopadů na firmy komerčních služeb (obchod, pohostinství, apod.) v území, které nepřímo budou benefitovat z rozvoje výzkumných organizací a zlepšení kvality/rozsahu výzkumu. Stejně hodnocení bude provedeno následně u dodavatelů výzkumných organizací, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

Průzkum tedy bude zaměřen na zjištění informací a dat o spolupráci firem s akademickou sférou a uplatnění absolventů VŠ v praxi (tj. v případě VŠ, kam absolventi odcházejí a v případě firem, odkud absolventy získávají a jak jim vyhovují). V případě změn v kvalitě/rozsahu výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně firem/aplikací, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy z této změny pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny kvality/rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty studentů, zaměstnanců a akcí, jež vznikly či případně nevznikly v důsledku změny kvality/rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích), které budou odpovídat intervenční logice projektu popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu kvality výzkumu a jak se změna kvality/rozsahu výzkumu v území projeví (tedy například přilákáním studentů a jejich udržením v území po absolvování studia, častějším pořádáním prestižních akcí v oblasti vědy, apod.). To bude provedeno detailní kvantifikací ekonomických dopadů změny kvality/rozsahu výzkumu, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

²⁴⁷ Za hlavní subdodavatele se považují takoví, jež je vzhledem k povaze jejich produktů obtížné v krátké době nahradit.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím udržení/přilákání absolventů v území a jejich uplatnění na trhu práce případně zvýšení počtu/kvality vědeckých pracovníků a tím jejich platů. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, tedy na změnu výše platů (průměrná výše platu s ohledem na typ pracovní pozice a na dané odvětví), koupěschopnosti těchto osob, a tedy daňové výtěžnosti, stejně jako daňové výtěžnosti spin-off společností a start-upů vzniklých v důsledku změny kvality a rozsahu výzkumu na VO. Výsledkem bude zjištění rozsahu přínosů výsledků VaV z VO pro firmy, což představuje nepřímý dopad zvýšení kvality a rozsahu výzkumu ve VO. Faktický dopad bude hodnocen ve finančním vyjádření a na základě informací z průzkumu bude odhadnuta změna tržeb v důsledku inovací produktů/procesů založených na výstupech VaV z VO. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem výzkumných organizací, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a zaměření intervence) a existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území. Dopady budou měřeny v oborovém rozčlenění jak dle NACE (firmy), tak CEP & CEZ & RIV²⁴⁸ (výzkumné týmy).

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu a kvality výzkumných aktivit ve firemním sektoru?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít opatření/intervence na změnu kvality nebo rozsahu firemních výzkumných aktivit, jak se tato změna projeví na ekonomické výkonnosti dotčených firem a jak se to projeví v území.

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné kontaktovat nejprve samotného realizátora opatření a pak také dotčené firmy v cílové skupině, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od firem budou získány informace o předpokládaných dopadech na rozsah výzkumných aktivit ve firmě, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro firmu a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování firmy jako celku, v jejím postavení na trhu, ekonomických charakteristikách, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn vyvolaných intervencí ve firmách, které se mohou projevit v území dopadu.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. zaměření projektu na podporu VaV aktivit určité velikostní skupiny firem, oborového zaměření či regionu – strukturálně postižené regiony apod.). V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Členění dotčených firem by mělo zohledňovat minimálně jejich velikost, vlastnictví případně další

²⁴⁸ <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1374>

parametry vzhledem k charakteru a zaměření intervence²⁴⁹ tak, aby pokrývalo všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených subjektů bude průzkum zaměřen i na hlavní subdodavatele dotčených firem a výzkumné organizace jako současné/potenciální partnery v oblasti výzkumu, kteří budou v případě dopadů změny rozsahu/kvality výzkumu také nepřímo ovlivněni. Hlavními dodavateli se rozumí takové firmy, jejichž vstupy představují buď zásadní část produkce dotčených podniků, nebo jsou obtížně nahraditelní.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně, tedy například firmy, které VaV vykonávají soustavně a dlouhodobě a vedle nich i firmy, které VaV aktivity dosud nevykonávaly (nebo pouze příležitostně) a realizace opatření by pravidelné VaV aktivity mohlo podnítit. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) konkurenceschopnosti firmy a (ii) kupní síly v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně u subdodavatelů, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

Hodnotitel pomocí průzkumu získá data a informace o změně rozsahu/kvality výzkumných aktivit v dotčených firmách vyvolaných realizací opatření a jak se tyto změny projeví ve fungování firmy (např. rychlejší/efektivnější vyvinutí nové technologie používané ve firmě, rychlejší zavádění produktových inovací apod.). V případě změn v rozsahu/kvalitě výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně aplikací výsledků výzkumu do komerční praxe, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny rozsahu/kvality výzkumu pro firmy a zprostředkovaně pro území plynou či jak se mohou v budoucnu projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty zaměstnanců, kteří do území přišli či případně nepřišli v důsledku změny rozsahu výzkumu ve firmách), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Současně bude zjištěn rozsah a povaha ovlivnění klíčových subdodavatelů v důsledku změny kvality/rozsahu výzkumu v přímo dotčených firmách.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím změny vytvořené přidané hodnoty/zisků firem a změny výše mezd osob zaměstnaných ve VaV ve srovnání s ostatním personálem. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu pro dané území, tedy prostřednictvím změny počtu VaV pracovníků či jejich mezd, což povede ke změně koupěschopnosti těchto osob a potažmo změně kupní síly v dotčeném území. V kombinaci se změnou vytvořené přidané hodnoty a zisků/výkonů dotčených firem bude vyjádřena změněná daňová výtěžnost v území a totéž bude provedeno pro jejich klíčové subdodavatele. V rámci nepřímých dopadů vzniklých především v důsledku zvýšené koupěschopnosti, budou kvantifikovány změny v růstu zisku existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území prostřednictvím konečného dopadu v podobě daňové výtěžnosti. Tyto konečné dopady budou sledovány s ohledem na vnitřní diferenciaci dotčených firem, a to dle

²⁴⁹ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

velikosti (dle počtu zaměstnanců) a vlastnictví firem a vnitřního členění VaV zaměstnanců dle ISCO²⁵⁰ klasifikace (rozčlenění VaV zaměstnanců do kategorií ISCO 2 a 3) a ISCED²⁵¹ klasifikace (rozčlenění VaV zaměstnanců do kategorií ISCED 3 – 6).

Pomocné otázky: Povede projekt k intenzivnější spolupráci firemního sektoru s akademickými/výzkumnými institucemi?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít realizovaná intervence na změnu intenzity a povahy spolupráce akademického a soukromého sektoru a jaký to přinese oběma stranám ekonomický přínos v dotčeném území a jak to ovlivní realizaci inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s výzkumnými organizacemi (VO²⁵²).

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné provést průzkum mezi dotčenými výzkumnými organizacemi a firmami, na které bude mít intervence dopad. Současně také rozhovorem s realizátorem intervence bude ověřeno zaměření a charakter samotné intervence a její konkrétní parametry a očekávané výstupy a způsoby ovlivnění cílové skupiny. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od výzkumných organizací a firem budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na intenzitu jejich současné či potenciální spolupráce s VO, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro výzkumné organizace a firmy a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování výzkumné organizace a působení firmy na trhu, v jejím postavení vůči zákazníkům, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn ve výzkumných organizacích a firmách pro území, které je intervencí ovlivněno.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi výzkumnými organizacemi a firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na strojírenství v případě intervencí zaměřených na strojírenský průmysl a firmy podnikající v oblasti spojené se strojírenstvím nebo jsou na jeho výstupech závislé). V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Členění dotčených výzkumných organizací a firem by mělo zohledňovat jejich velikost, vlastnictví a další parametry vzhledem k charakteru a zaměření intervence²⁵³ tak, aby pokrývalo nejčtetnější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených subjektů bude průzkum zaměřen i na hlavní dodavatele dotčených firem, kteří budou v případě dopadů změny

²⁵⁰

https://www.czso.cz/documents/10180/23172001/klasifikace_zamestnani_systematicka_cast_2015_07_01.pdf/d021dc22-a5f0-4d1c-b20e-42ce49daba51?version=1.0

²⁵¹

<https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0>

²⁵² Zahrnuje akademické výzkumné organizace, veřejné i soukromé výzkumné instituce

²⁵³ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

intenzity spolupráce firem a výzkumných organizací také nepřímo ovlivnění. Klíčovými subdodavateli se rozumí firmy, jejichž dodávky tvoří podstatnou část hodnoty produktu dané firmy, nebo jsou tyto subdodávky jen velmi obtížně nahraditelné

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti firem a (ii) posílení endogenního²⁵⁴ sektoru firem v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně u subdodavatelů, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o intenzitě a povaze výzkumné spolupráce firem s akademickou sférou a mechanismu působení intervence ve smyslu ovlivnění rozsahu, předmětu a výsledků této spolupráce. Zejména bude průzkum zjišťovat konkrétní projevy zlepšené spolupráce obou sektorů na ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost firem (efektivnější vyvinutí inovací a jejich ekonomický přínos pro firmu, zajištění kvalitnějších lidských zdrojů, vyřešení konstrukčních či vývojových problémů apod.), konkrétně jak jsou v tomto důsledku ovlivněny výkony/tvorba přidané hodnoty firem. Otázky budou směřovat i na behaviorální faktory spolupráce jako je motivace ke spolupráci a strategie rozvoje dotčených společností a jakou roli v těchto strategiích spolupráce s VO hraje. V případě změn v intenzitě vzájemné spolupráce, které se nedotýkají bezprostředně firem/VO, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny intenzity spolupráce pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny spolupráce firem a VO (např. zvýšení atraktivity území v důsledku pozitivní „atmosféry“ pro spolupráci příchodem VaV center zahraničních firem²⁵⁵), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu intenzity a povahy spolupráce firem a výzkumných organizací a jak se tato změna projeví v ekonomických charakteristikách a růstovém potenciálu firem a potažmo v území (tedy například vznikem spin-off firem, které přispějí k růstu regionálně zakořeněného sektoru domácích firem, zlepšením kvality VaV ve firmách a v jeho důsledku vyšší inovační výkonnosti apod.). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny intenzity spolupráce, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) vzniku spin-off firem a inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s VO. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna tržeb/výkonů v důsledku inovací produktů/procesů, k nimž mohou přispět výstupy VaV z VO a jak se

²⁵⁴ Endogenní sektor firem je charakterizován jako soubor podnikatelských subjektů, které mají sídlo a rozhodovací funkce lokalizovány v Česku.

²⁵⁵ Jedná se především o posun stávajících poboček v rámci firemní hierarchie (hodnotového řetězce), což vede k růstu/poklesu vytvořené přidané hodnoty, či přilákáním zcela nových společností, které budou v území realizovat aktivity s vysokou/nízkou přidanou hodnotou (např. vývoj nebo podnikový výzkum).

změní daňová výtěžnost segmentu dotčených firem. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a obsahu intervence), a taktéž budou slovně zhodnoceny potenciální dopady na fungování a ekonomickou výkonnost klíčových subdodavatelů identifikovaných v předchozích krocích. Výsledky hodnocení budou interpretovány v kontextu vnitřní diferenciací jak firem (velikost dle počtu zaměstnanců, vlastnictví a oborové zaměření dle klasifikace NACE), tak výzkumných organizací, resp. výzkumných týmů či skupin, jež spolupráce reálně uskutečňují (dle dat CEP & CEZ & RIV²⁵⁶) s cílem odhalit, jestli dopady budou odlišné dle různých typů firem případně výzkumných týmů uvnitř výzkumné organizace.

Dopad na inovační výkonnost

Pomocné otázky: Ovlivní projekt inovační výkonnost - zavádění nových/inovovaných produktů, technologií, výrobních procesů, nových způsobů přístupu k zákazníkům?

Hodnocení v této oblasti se bude zaměřovat na to, jakým způsobem ovlivňuje realizace opatření/intervence inovační výkonnost podniků v území a tím přispívá k zavádění inovovaných produktů, procesů a inovacím jiných aspektů fungování firem (např. způsobu přístupu k zákazníkům), jež ovlivňují jejich celkovou ekonomickou výkonnost.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat podrobné informace a data od subjektu, jenž je zodpovědný za přípravu a realizaci opatření/intervence a také od firem, na něž má toto opatření působit a které jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. Určení této skupiny firem/podnikatelů by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny a mělo by být ověřeno rozhovorem s realizátorem intervence.

Od subjektu zodpovědného za realizaci opatření je nutné získat informace o konkrétním obsahu dané intervence (jakým způsobem a jakými nástroji bude vyšší inovační výkonnost firem podporována, jak budou tyto nástroje fungovat), jaký je rozsah intervence a očekávané cílové skupiny firem, které budou z realizace opatření benefitovat, jaké jsou podmínky úspěšnosti intervence a naopak bariéry, které její fungování mohou ohrozit. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně je nutné v průzkumu mezi firmami z cílové skupiny získat konkrétní informace o očekávaných změnách ve fungování firem, které intervence vyvolá a jak tyto změny budou působit na zvýšení inovační výkonnosti podniků a přispívat tak k růstu jejich konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti, případně tvorbě/zániku pracovních míst a jak se tyto změny projeví v území.

Hodnotitel provede průzkum ve formě terénního šetření (v případě potřeby doplněného on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v cílové skupině, které budou identifikovány v souladu s teorií změny a na základě obsahu a zaměření intervence (např. MSP s potenciálem a motivací využití výsledků výzkumu/služeb výzkumných organizací pro zvýšení své inovační výkonnosti v případě projektu inovačních voucherů v určitém území). Vzorek firem v průzkumu by měl zohledňovat jejich vnitřní členění a měl by být strukturován zejména s ohledem na jejich velikost, vlastnictví a další charakteristiky vyplývající z charakteru a povahy intervence²⁵⁷ tak, aby pokrýval všechny druhy/typy

²⁵⁶ <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1374>

²⁵⁷ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma

subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek by měl obsahovat různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně, a to v dostatečném počtu tak, aby byla postižena vnitřní variabilita působení intervence. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případnou změnou inovační výkonnosti v dané firmě rovněž ovlivněni. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²⁵⁸ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak čelní představitelé firem (majitelé, manažeři řídící podnik) hodnotí příspěvek intervence k růstu inovační výkonnosti firmy, v jakých konkrétních aspektech fungování firmy bude inovační výkonnost díky intervenci ovlivněna (budou snadněji/ve větší míře zaváděny inovované produkty/procesy nebo dojde k obsazení nových trhů v produktovém nebo geografickém smyslu, změní se přístup k zákazníkům), jak bude tento mechanismus probíhat, nebo zdali budou odstraněny bariéry, které vzniku nebo využívání a tržnímu úspěchu inovací brání a jaké jsou podmínky odstranění těchto překážek. Cílem průzkumu je zjistit, jak se tyto změny, ke kterým intervence přispěje, mohou projevit na celkovém fungování firmy, zejména na jejích růstových charakteristikách – jak se změní exportní výkonnost, tržby/výkony firmy, případně jestli intervence povede ve svém důsledku ke vzniku/zániku nových pracovních míst a o jaká pracovní místa se bude jednat.

Získané informace a data budou využity k odhadu potenciálního dopadu intervence do území. Na základě zjištěného ovlivnění inovační výkonnosti v dotazovaných firmách bude proveden dopočet na celý základní soubor firem (vzhledem k předpokládanému rozsahu intervence) a bude kvantifikován (odhadnut) vliv na změnu výkonů firem. Konečným dopadem do území bude v tomto případě změna v daňové výtěžnosti firem v souvislosti se změnami v jejich výkonech/ziscích a tím změna v příjmech státního rozpočtu.

U vlivu na zaměstnanost bude dopadem do území zvýšená/snížená koupěschopnost obyvatel v důsledku tvorby/zániku pracovních míst a tím zprostředkovaně náklady/příjmy pro státní rozpočet. Předpokladem při kvantifikaci dopadů je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti. Tyto údaje (dostupné z ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²⁵⁹) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, které představují náklady veřejných rozpočtů, budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území (s využitím dat z ČSÚ případně ÚP). Průměrné mzdy budou zohledňovat strukturu nově vzniklých/zaniklých pracovních míst v důsledku intervence, které budou získány terénním šetřením. Při výpočtu koncových dopadů bude hodnotitel pracovat s průměrnou mzdou v regionu v daném odvětví, v němž firma působí a umožňují-li to získané informace, pak i s typem pracovních míst²⁶⁰. Tímto porovnáním bude zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Pokud

vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.), inovačního potenciálu firem a dalších potřebných parametrů

²⁵⁸ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

²⁵⁹ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

²⁶⁰ Odpovídající alespoň hrubé struktuře v členění CZ-ISCO 1-digit

intervence povede ke ztrátě pracovních míst, bude hodnotitel postupovat opačným způsobem a budou tak odhadnuty vzniklé náklady státního rozpočtu v souvislosti se změnou zaměstnanosti.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁶¹. Průzkum by měl pokrývat celý dodavatelský řetězec²⁶² včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁶³, publikace VÚPSV²⁶⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

²⁶¹ Např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

²⁶² Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu nejen obdobné závody v dotčeném území, ale také veškeré dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a jejich subdodavatele, a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) až do úrovně koncových zákazníků (např. stavební firmy).

²⁶³ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpoctu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁶⁴ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle konkrétních pracovních pozic v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtežnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem zaměstnatelnost vybraných cílových skupin? (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.)

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) tzv. ohrožených cílových skupin.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů se předpokládá provedení šetření na trhu práce v území dopadu ve vybraných ohrožených cílových skupinách (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.) s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkumu ve firmách dotčených projektem/opatřením, zaměřeného na zjišťování ochoty zaměstnavatelů zaměstnat ohrožené cílové skupiny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkové situaci na trhu práce ve vazbě na dotčené cílové skupiny (tzn. např. údaje o počtu evidovaných absolventů, osob v předdůchodovém věku, handicapovaných atd. na úradech práce v dotčeném území, údaje o zaměstnávání těchto cílových skupin – např. počet zaměstnaných v daných cílových skupinách za uplynulý rok apod.), z níž bude hodnotitel moci odvodit předpokládaný trend vývoje (tj. např. k jaké změně zaměstnatelnosti těchto cílových skupin – v % či absolutních hodnotách – může dojít v důsledku realizace projektu/opatření).

Na základě těchto údajů dojde ke kvantifikaci počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst u ohrožených cílových skupin, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁶⁵.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi

²⁶⁵ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

apod.), a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v členění dle konkrétních pracovních pozic – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁶⁶, publikace VÚPSV²⁶⁷) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi apod.).

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) z ohrožených cílových skupin dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Dopad na strukturu/kvalitu pracovních míst

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření kvalitu pracovních míst v dotčeném území?

V dané oblasti bude hodnoceno, zda a případně jakou měrou může projekt/opatření kvalitativně ovlivnit změnu struktury pracovních pozic v dotčeném území, tzn. například, zda realizace projektu přispěje k nárůstu potřeby pracovních pozic s vyšší kvalifikací.²⁶⁸

Tato potřeba by se měla projevit ve změně disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) v dotčeném území v důsledku změny (předpoklad zvýšení) požadované kvalifikace a v konečném důsledku pak ve změně daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob (kdy lze předpokládat, že vyšší požadovaná kvalifikace se promítne do vyššího platového ohodnocení zaměstnanců).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů

²⁶⁶ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁶⁷ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

²⁶⁸ Fakticky by se nemělo jednat o vytvoření nových pracovních pozic (případný vznik nových pracovních míst by měl být předmětem hodnocení v rámci jiného dopadu: „Dopad na zaměstnanost a trh práce“), ale například o změnu pracovního zařazení zaměstnance na stávající pozici či spíše náhradu stávajícího pracovníka s nižší kvalifikací pracovníkem s kvalifikací vyšší, resp. „restrukturalizaci“ pracovních pozic v rámci firmy (např. snížení počtu pozic v dělnických profesích a navýšení počtu pozic v odborných/specializovaných profesích v důsledku pořízení nových technologií ve firmě apod.) bez vlivu na celkový počet pracovních pozic.

projektu uvedených v teorii změny (výběr většího počtu firem v rámci dané velikostní kategorie dle četnosti zastoupení jednotlivých velikostních kategorií firem ve výběrovém vzorku, popř. v rámci zastoupených dotčených odvětví).

Z šetření/průzkumu hodnotitel stanoví velikost dotčené cílové skupiny – tzn. počet pracovních pozic ve firmách v dotčeném území, u nichž je reálný předpoklad, že budou vyžadovat pracovní sílu s vyšší kvalifikací oproti kvalifikaci stávající.

Dále hodnotitel s využitím sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle konkrétních pracovních pozic – na pozicích dotčených změnou kvalifikace –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení dle konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu, vyčíslí rozdíl ve mzdách současných pracovních pozic (se stávající kvalifikací) a nových pracovních pozic (po změně kvalifikace), z něhož bude vyčíslena celková změna disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců).

Z této změny bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem přístup pracujících a nezaměstnaných k dalšímu vzdělávání a rekvalifikacím?

V této oblasti bude zjišťováno, jak intervence ovlivní nabídku (kapacitu), přístupnost a využívání kurzů celoživotního vzdělávání (CŽV) či rekvalifikací a jaký bude jejich dopad na uplatnitelnost absolventů kurzů CŽV/rekvalifikací na trhu práce. V konečném důsledku bude tedy zjišťován dopad na změnu nezaměstnanosti dotčených osob a z toho vyplývající daňovou výtěžnost státu (jako důsledek změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a změny daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob, vyvolané změnou jejich disponibilních příjmů).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum v území dopadu a v cílové skupině potenciálně dotčených osob identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (nezaměstnaní evidovaní na ÚP, zařazení do některého z rekvalifikačních kurzů).

K zjišťování samotného vlivu rekvalifikací na uchazeče o zaměstnání na lokálním trhu práce bude realizována sumativní evaluace ex-post, přičemž budou zkoumány rekvalifikační programy započaté a zároveň i ukončené za určité vybrané konkrétní období – optimálně za 1 kalendářní rok. Pro zhodnocení účinků rekvalifikací bude zapotřebí získat nejprve údaje o charakteristikách konkrétního/-ích rekvalifikačního/-ch programu a trhu práce, aby bylo možné zhodnotit dopad rekvalifikací v lokálním/regionálním kontextu (v závislosti na parametrech projektu uvedených v teorii změny).²⁶⁹

Průzkumem (předpoklad dotazníkové šetření u absolventů rekvalifikačních kurzů – ideálně u kompletního vzorku, popřípadě u většího reprezentativního vzorku) bude zjišťován výskyt v nezaměstnanosti ke konci měsíce, ve kterém byla ukončena účast v rekvalifikačním programu, a dále po dobu následujících 6 měsíců po ukončení programu a srovnání s výskytem v nezaměstnanosti v kontrolní skupině.

²⁶⁹ Karásková, I. (2011): Rekvalifikace a jejich vliv na zaměstnatelnost uchazečů o zaměstnání v okrese Brno-venkov. FÓRUM sociální politiky, odborný recenzovaný časopis, 04/2011, s. 2-12. Dostupné z: <www.vupsv.cz/sites/File/forum_socialni_politiky/Casopis_FSP_4_2011.pdf>

Konečnou velikost skupiny dotčených osob budou představovat osoby, které po absolvování rekvalifikačních kurzů nalezly zaměstnání a kterým se podařilo toto zaměstnání udržet, tzn. nebyly opětovně zařazeny (nevrátily se) do evidence úřadu práce.

U těchto osob bude následně jednoduchým výpočtem kvantifikován finanční dopad spočívající v celkové změně disponibilních příjmů (rozdíl mezi čistými mzdami a průměrnými výplatami podpor v nezaměstnanosti) a následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob. Tuto změnu (předpokládaný nárůst příjmů státu z daní) je nicméně potřeba ještě dále očistit o průměrné náklady na zajištění rekvalifikačních kurzů.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt nějakým způsobem bezpečnost, zdraví a důstojnost pracujících?

V dané oblasti budou hodnoceny zejména potenciální dopady projektu na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Tyto dopady budou s využitím sekundárních dat a případně dat z vlastních průzkumů provedených hodnotitelem kvantifikovány v podobě změny (nárůst/úspora) nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Cílem šetření bude vyhodnocení míry účinnosti projektu/opatření na změnu bezpečnosti a ochranu zdraví při práci, resp. změnu pracovní úrazovosti a nemocí z povolání – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) a z toho vyplývající změny nákladů.

Za účelem získání vstupních údajů pro vybrané proměnné (smrtelné nehody, úmrtí, absence nebo nemocenská, fluktuace kvůli špatnému pracovnímu prostředí nebo předčasnému odchodu do důchodu a invaliditě, předčasný odchod do důchodu nebo invalidita) budou použity snadno dostupné údaje z firemních záznamů a účetního systému, případně odhady epidemiologických studií, údaje vnějších zdrojů, vyvozování z firemních údajů. Odhadem nebo použitím analytických technik bude určena míra účinků (poranění, nemocí a/nebo intervencí) např. použitím informací obdobných případů, kalkulace pomocí scénářů či analýzy dopadu (vyvozování podle intervenčních cílů).²⁷⁰

Pro účely zpracování ekonomických analýz účinnosti preventivních opatření nebo prevence úrazovosti z ekonomického hlediska (analýza nákladů na náhrady) lze využít kupříkladu postup publikovaný agenturou EU-OSHA – informační agenturou Evropské unie pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci – v rámci factsheetu 28 „Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska“²⁷¹.

²⁷⁰ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

²⁷¹ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

S využitím výše uvedeného metodického postupu tedy hodnotitel u vybraného vzorku ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) dle parametrů projektu uvedených v teorii změny provede šetření, z něhož zjistí počty nehod, poranění a nemocí, popř. předčasných odchodů do důchodu a invalidity a jednotkové náklady na řešení jejich následků, následně provede kvalifikovaný odhad změny pracovní úrazovosti a nemocnosti – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) –, na základě čehož bude reálné dopočítat (odhadnout) celkové náklady na úrazovost za dané časové období u celé dotčené cílové skupiny v území dopadu projektu (všichni dotčení zaměstnavatelé).

Dopad na rovné příležitosti a sociální inkluzi

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na přístupnost trhu práce, případně na vstup nebo opuštění trhu práce?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) osob.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁷². Průzkum by měl pokrývat celý dodavatelský řetězec²⁷³ včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

²⁷² Např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

²⁷³ Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu nejen obdobné závody v dotčeném území, ale také veškeré dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a jejich subdodavatele, a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) až do úrovně koncových zákazníků (např. stavební firmy).

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁷⁴, publikace VÚPSV²⁷⁵) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost služeb a zboží v území, případně dostupnost služeb a zboží pro nějakou skupinu obyvatel? (pošta, úřady, internet, obchod, lékař)

Dopady na dostupnost služeb komerčního charakteru (obchod, komerční služby) budou vyčísleny jako změna časového zatížení v důsledku změny dostupnosti – tzn. docházkové či dojížděkové doby za příslušnou službou – a z toho vyplývající změna (úspora/nárůst) finančních nákladů.²⁷⁶

Pro hodnocení je doporučováno využít kupříkladu:

- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy²⁷⁷
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO²⁷⁸, na něž se česká metodika odvolává, resp. pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se z těchto materiálů použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní dopravu – s ohledem na charakter hodnoceného dopadu by se mělo jednat o ukazatele tzv. krátké dojížděky, popř. ostatní cesty – krátké, a jim odpovídající hodnoty ocenění cestovního času.

Dále bude s využitím detailního průzkumu (zohledňujícího všechny hlavní typy komerčních služeb poskytovaných v území dopadu – např. maloobchody, osobní služby, banky, stravovací zařízení apod.

²⁷⁴ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁷⁵ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

²⁷⁶ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na změnu časového zatížení obyvatel v případě, že tyto dopady byly/budou kvantifikovány v rámci dopadů na dopravu a využití energií (vlivy na dostupnost území či plynulost dopravy), kde by měl být postup kvantifikace minimálně u části dopadů (dopady krátké dojížděky/docházky) analogický.

²⁷⁷ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

²⁷⁸ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

– a jednotlivé segmenty cílové skupiny) zpracován odhad velikosti dotčené populace a změny časové dostupnosti vybraných služeb dotčených projektem/opatřením v území dopadu a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Vyčíslení celkové změny (úspory/nárůstu) ve finančních nákladech bude provedeno jako násobek velikosti dotčené populace, změny (úspory/nárůstu) časové zátěže a doporučených finančních hodnot cestovního času v osobní dopravě (krátká dojíždka, popř. ostatní cesty – krátké) uváděných v certifikované metodice (případně upravených na cenovou úroveň aktuálního/sledovaného roku).

V případě **dopadů na dostupnost služeb veřejného charakteru** – zejména služeb poskytovaných úřady – pro hodnocení změny časového zatížení obyvatel a s tím související změny výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel využít standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“²⁸⁰, která podrobněji specifikuje postup hodnocení dopadu.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána přednostně z primárních zdrojů – tzn. získáváním přímo od dotčených zainteresovaných subjektů (jednotlivců či skupin občanů). Pro tyto účely se tedy předpokládá realizace strukturovaných rozhovorů či dotazníkových šetření u výběrového souboru respondentů reflektujícího teorii změny.

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

V této oblasti bude hodnocena změna časového zatížení obyvatel v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend. V konečném důsledku bude kvantifikován dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend a v souvislosti s tím na změnu výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Hodnocení dopadu bude provedeno s využitím standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for

²⁷⁹ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

²⁸⁰ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“²⁸¹.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána přednostně z primárních zdrojů – tzn. získáváním přímo od dotčených zainteresovaných subjektů (jednotlivců či skupin občanů). Pro tyto účely se tedy předpokládá realizace strukturovaných rozhovorů či dotazníkových šetření u výběrového souboru respondentů reflektujícího teorii změny.

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na ochranu soukromí jednotlivců?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít změna ochrany soukromí jednotlivců v důsledku realizace opatření na percepci pocitu bezpečí cílovou skupinou v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné realizovat sociologický průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktovat zástupce Policie ČR, jež jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany soukromí. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od jednotlivců v rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na ochranu soukromí a s tím spojeným pocitem bezpečí cílovou skupinou (např. zda nebude narušeno soukromí při zavedení kamerového systému sledujícího pouliční kriminalitu apod.), o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování jednotlivců a na to, jak se změny v chování jednotlivců mohou v území projevit (např. odliv obyvatel z určitých částí území, vznik sociálně vyloučených lokalit apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi osobami v dotčeném území strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné osoby a jednotlivce s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Průzkum bude brát v potaz také cílové skupiny identifikované na základě obsahu a zaměření projektu (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území). Na specifické otázky týkající se konkrétních charakteristik intervence budou tázáni rovněž zástupci Policie ČR. Členění dotčených jednotlivců by mělo splňovat minimální požadavky, které zohlední jejich věk, pohlaví, dosažené vzdělání, rozmístění a charakter zaměstnání (zaměstnanec/OSVČ) tak, aby pokrývalo nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy osob, které mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady

²⁸¹ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) změny vnímání bezpečnosti dotčenými osobami a (ii) reálné bezpečnosti v kontextu ochrany soukromí jednotlivců v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně také u aktérů firemního sektoru, kde se průzkum u podnikatelských subjektů bude zaměřovat na to, jak změny v ochraně soukromí a pocitu bezpečí mohou projevit na atraktivitě lokality pro nové podnikatelské aktivity, případně jestli může intervence nepřímo vést i k vyšším výnosům např. obchodníků v souvislosti s větším bezpečím ve veřejném prostoru.

Průzkum tedy bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně percepce bezpečí jednotlivci ve veřejném prostoru a jejich vnímání ochrany soukromí, v souvislosti např. se zaváděním monitorovacích systémů, které zvyšují bezpečnost, ale současně mohou vést k pocitu narušení soukromí osob v daném území. Průzkum se zaměří na potenciální hodnocení lokality obyvateli a změny její atraktivity pro bydlení a pohyb ve veřejném prostoru v souvislosti s realizací opatření. V průzkumu se bude rozlišovat mezi jednotlivými sociálními skupinami tak, aby bylo patrné, u kterých skupin dochází k pozitivní/neutrální a u kterých k negativní změně pocitu soukromí a bezpečí. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na ochranu bezpečí a zároveň zajištění soukromí jednotlivců v území. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně soukromí (např. zvýšení atraktivity území v důsledku většího pocitu bezpečí obyvatel a vyšší kvality života), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí a jak se tyto změny v území projeví (tedy například vznikem sociálně vyloučených lokalit či naopak růstem populace v důsledku větší bezpečnosti a atraktivity pro život rodin s dětmi v dotčeném území). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) přírůstku či naopak úbytku obyvatel, kteří do/z území v důsledku intervence přijdou/odejdou a to s pomocí informací a dat získaných v průzkumu. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna velikosti populace v území. Dále bude zjištěna a vyčíslena změna daňové výtěžnosti²⁸² způsobená změnou velikosti populace trvale pobývajících v dotčeném území. K tomu budou využity zjištěné informace o dopadech opatření na různé sociální skupiny vymezené výší jejich příjmů. Ve vyčíslení daňové výtěžnosti bude zohledněna možnost nárůstu a úbytku podnikatelů v území (OSVČ) prostřednictvím procentuální změny ze současné výše DPFO²⁸³ a DPPO²⁸⁴ na základě informací zjištěných v průzkumu mezi podnikateli v území a s využitím průměrných daňových výnosů v lokalitě.

²⁸² dle Rozpočtového určení daní

²⁸³ Daň z příjmu fyzických osob.

²⁸⁴ Daň z příjmu právnických osob.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat sběr, uchovávání a zpracování osobních dat nebo přístup k osobním datům?

Hodnocení v této oblasti se bude zabývat tím, jaký dopad bude mít intervence zaměřená na změnu ochrany soukromí na percepci pocitu bezpečí a náklady cílové skupiny ve vztahu ke sběru, uchovávání a zpracování osobních údajů v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné nejprve provést rozhovor s realizátorem opatření s cílem poznat obsah a zaměření intervence a definovat cílovou skupinu – zda se bude jednat o jednotlivce, podnikatelské subjekty nebo obě skupiny. Poté hodnotitel provede průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktuje zástupce Policie ČR v dotčeném území, kteří jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany osobních dat. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na vnímání bezpečnosti cílovou skupinou v souvislosti se sběrem, uchováváním a zpracováním osobních dat, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku poklesu administrativní zátěže vzniklým vyšší efektivitou sdílení osobních údajů mezi orgány veřejné správy apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území) strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce a jednotlivce s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Výběr zástupců cílové skupiny by měl zohledňovat v případě jednotlivců jejich věk, pohlaví, dosažené vzdělání, rozmístění a v případě podnikatelských subjektů jejich velikost, obor, vlastnictví a rozmístění v území, aby pokrývalo všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření rozdílný dopad. Kromě oslovení přímo dotčených jednotlivců/podniků bude průzkum zaměřen na aktéry neziskového a veřejného²⁸⁵ sektoru, kteří se problematice sběru, uchovávání a zpracování osobních dat nebo přístupu k osobním datům věnují a pro samotné hodnocení mohou poskytnout užitečné informace verifikující zjištění z průzkumu.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy jednotlivců/podniků, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců/podniků je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) změny vnímání ochrany osobních údajů jednotlivci a podniky (ii) a jak se tyto změny projeví nepřímo na fungování firem/jednotlivců v dotčeném území. Toto hodnocení bude provedeno následně také u aktérů veřejného a neziskového sektoru.

²⁸⁵ včetně subjektů v oblasti zdravotnictví a sociální péče.

Průzkum tedy bude zaměřen na zjištění informací a dat změně percepce bezpečí jednotlivci/podniky ve vztahu ke sběru, sdílení a uchovávání osobních údajů v cílové skupině vymezené v teorii změny. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na způsob získávání, zpracovávání a uchovávání dat a jejich vliv na vnímání bezpečí jednotlivými zástupci cílové skupiny. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně osobních údajů, kterými jsou zejména úspory plynoucí z efektivnější komunikace nebo činnosti, výměny dat mezi různými registry a dalšími konkrétními způsoby využití osobních dat a údajů (např. efektivnější komunikace s orgány veřejné správy v dalších oblastech jejich působnosti v důsledku rozvoje e-governmentu jako jednoho z prostředků sdílení a uchovávání osobních údajů), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí v souvislosti s nakládáním s osobními daty a jak se tyto změny v území projeví (tedy např. efektivnějším výkonem veřejné správy či samosprávy z důvodu sdílení dat klientů a menší čekací dobou na přepážkách úřadů). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí ve vztahu k uchovávání a sdílení citlivých dat, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálních) úspor či ztrát času a finančních prostředků v důsledku realizace intervence. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude prostřednictvím modelu Standart cost model²⁸⁶ spočítána změna nákladů spojená s benefity, které opatření přináší v souvislosti se sběrem a nakládáním s osobními údaji. Současně bude s využitím informací z průzkumu v cílové skupině a rozhovorem se zástupci Policie ČR provedeno slovní hodnocení konečných dopadů intervence na hrozbu zneužití osobních údajů – tedy jaké mohou být potenciální dopady zneužití získaných osobních údajů a jak se liší podle jednotlivých typů subjektů/osob v cílové skupině. Jak pravděpodobné a jak závažné mohou dopady být, v jakých oblastech mohou být tato data zneužita (např. krádež osobní identity, odcizení platebních/bankovních údajů, zveřejnění citlivých informací obchodní povahy apod.).

Dopad na bezpečnost a zdraví

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na kvalitu života v dotčeném území?

V této oblasti se hodnocení bude zaměřovat na to, jaký dopad bude mít intervence na změnu zdraví, bezpečnosti, úmrtnosti, úrazovosti, naděje na dožití, dostupnosti a kvality vzdělávání a dalších souvisejících faktorů spojených s lepšími socioekonomickými podmínkami, tedy kvalitou života v dotčeném území.

Před samotným hodnocením bude proveden rozhovor s realizátorem opatření pro získání přesných informací o obsahu a parametrech intervence. Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné

²⁸⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Metodika měření a přeměňování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. Červen 2013. 29 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

realizovat průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a dle teorie změny zvolit vhodnou metodu pro odhad rozsahu a povahy dopadů do území odrážející intervenční mechanismus konkrétního hodnoceného projektu. Přehled vhodných metod kvantifikace lze nalézt mezi ostatními navrhovanými metodami hodnocení a to podle toho, na jaký konkrétní aspekt kvality života, je projekt zaměřen. Pro měření by měly být vybrány vždy ty oblasti dopadu, které přímo vycházejí ze zaměření intervence popsané v teorii změny a ověřené před samotným hodnocením rozhovorem s realizátorem projektu.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na jednotlivé aspekty kvality života, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají a nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území a tím přílivu obyvatel v důsledku lepších podmínek pro život odrážejících zlepšující se kvalitu životního prostředí, dostupnost služeb apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. v oblasti zdraví mezi občany a poskytovateli zdravotní péče na téma životního stylu, stravování apod.) v dotčeném území strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce a aktéry. Na specifické otázky týkající se konkrétních charakteristik intervence budou tázáni další dotčení aktéři z řad veřejné správy či neziskových organizací, aby byla zajištěna maximální relevance odpovědí. Členění dotčených členů cílové skupiny by mělo odrážet věk, pohlaví, vzdělání či rozmístění v případě jednotlivců a velikost, vlastnictví a oborové zaměření v případě podnikatelských subjektů či subjektů veřejného a neziskového sektoru, na které může mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených členů cílové skupiny bude průzkum zaměřen na aktéry neziskového a veřejného sektoru, kteří budou v případě dopadů těmito změnami taktéž nepřímo ovlivněni.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy aktérů, na něž může mít intervence odlišný dopad. Z každé typově odlišné skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na hlavní tematické oblasti související s kvalitou života, v nichž lze při znalosti nastavení nástroje očekávat dopady do území. Tato témata budou vycházet z teorie změny a budou v souladu s metodickým postupem popsaným v ostatních dopadech, a to v závislosti na typu intervence. Stejně hodnocení bude provedeno následně také u ostatních nepřímo dotčených aktérů.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o konkrétních aspektech kvality života v cílové skupině a to dle mechanismu působení intervence vymezené v teorii změny, podle kterého budou vybrány konkrétní oblasti sledování (např. bezpečnost veřejného prostoru, hluk, dostupnost a kvalita vzdělávání apod.). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě života nejen na cílovou skupinu, ale i v širším slova smyslu například na veřejné rozpočty případně společnost (např. nižší výdaje na zdravotní a sociální péči), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Bude brán v potaz také širší dopad na fungování podnikatelských subjektů nebo veřejných či neziskových subjektů, jejichž fungování a rozvoj mohou být nepřímo kvalitou života ovlivněny. Průzkum by se měl zaměřit na

zjištění konkrétních oblastí jejich působení, které může být touto změnou ovlivněno a jak se to projeví zpětně v území dopadu.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality života, na jaké konkrétní aspekty související s kvalitou života a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno odhadem dopadů změny kvality života, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím metod popsaných v ostatních typech dopadů v kombinaci s šetřením v cílové skupině. Jelikož oblast kvality života zahrnuje široké spektrum dílčích tematických oblastí a také dopadů, nelze předem omezit hodnocení pouze na některé z nich. Z tohoto důvodu hodnotitel vybere na základě intervenční logiky a očekávaných dopadů pouze ty relevantní, které nejvíce odpovídají charakteru plánované intervence. Výsledné hodnocení tedy bude vždy odpovídat postupu v ostatních typech dopadů a bude zohledňovat informace získané v průběhu šetření mezi cílovou skupinou. Závěrem bude provedeno souhrnné slovní hodnocení s využitím výstupů z měření ostatních oblastí dopadů, které bude popisovat celkový rozsah a způsob změny kvality života v dané lokalitě a jak se tyto změny mohou projevit na chování a projevech cílové skupiny v území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření zdraví a bezpečnost obyvatel v důsledku změny dopravní bezpečnosti, nebo změny vlivů na okolní prostředí (emise, čistota vody apod.)?

V této oblasti budou hodnoceny dopady dopravy na obyvatelstvo a okolní prostředí. Jako stěžejní dopady dopravy, které lze s využitím dostupných metodiky kvantifikovat, lze přitom vnímat zejména:

- dopady na bezpečnost v dopravě – změny (snížení/zvýšení) nákladů v souvislosti se změnami v dopravní nehodovosti (újma na životech, náklady na léčení zranění, hmotné škody)
- změnu hlukové zátěže z dopravy – sestává z vyčíslení obtěžování hlukem, rušení spánku, kardiovaskulárních nemocí (riziko infarktu) a pravděpodobnosti hypertenze, tzn. finančních dopadů spojených se změnou velikosti/rozsahu těchto dílčích faktorů na obyvatele
- změnu emisní zátěže z dopravy – sestává ze 4 oblastí dopadů emisní zátěže a s nimi souvisejících nákladů: 1) efekty na lidské zdraví, 2) snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci, 3) znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů, 4) dopady emisí skleníkových plynů

Podrobnější postup kvantifikace jednotlivých výše uváděných typů externích nákladů z dopravy je uveden v „Metodice kvantifikace externalit z dopravy“²⁸⁷.

Stanovení změny nákladů souvisejících s bezpečností dopravy bude provedeno na základě vyčíslení změny nehodovosti, tj. změny počtu dopravních nehod a průměrných nákladů na dopravní nehodu dle jejího typu (smrtelná, těžké/lehké zranění, pouze hmotná škoda).

Za tímto účelem bude proveden sběr statistických dat o nehodovosti – např. na základě údajů z Jednotné dopravní vektorové mapy (www.jdvm.cz) – a případné korekce o podhodnocení. Dále bude provedeno ocenění rizika/následků nehod (úmrť, těžký úraz, lehký úraz, škody na majetku) a odhad snížení rizika nehod. Změna celkových nákladů nehod bude kalkulována jako součin

²⁸⁷ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

předpokládaného počtu nehod a ocenění rizika/následků nehod, přičemž bude provedena v detailním členění pro specifický druh dopravy a v alokaci na různé typy vozidel (dle detailního hodnocení struktury dopravních toků např. na základě výsledků sčítání dopravy).

Za účelem kvantifikace nákladů hlukové zátěže z dopravy se předpokládá zpracování hlukové studie, na jejímž základě dojde ke stanovení změny nákladů souvisejících se změnou hlukové zátěže z dopravy určením velikosti dotčené populace (pro každou z kategorií dopadu, tzn. obtěžování, rušení spánku, riziko infarktu a hypertenze), odvozením % lehce, středně a silně ovlivněných osob v případě obtěžování a vynásobením počtů těchto osob referenčními hodnotami jednotkových externích nákladů pro lehce, středně a silně ovlivněné, resp. pro rušení spánku, riziko vzniku infarktu a hypertenze, s využitím postupů uváděných v Metodice kvantifikace externalit z dopravy.

Za účelem kvantifikace nákladů emisní zátěže z dopravy se předpokládá zpracování rozptylové studie a na jejím základě ocenění všech relevantních oblastí dopadů emisní zátěže z dopravy. Na základě rozptylové studie bude stanovena celková změna koncentrace znečišťujících látek, velikost dotčené populace, resp. rozsah dotčené úrody, materiálů a množství skleníkových plynů. S využitím postupů uváděných v Metodice kvantifikace externalit z dopravy budou vyčísleny pro každý typ dopadů emisní zátěže (efekty na lidské zdraví, snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci, znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů, dopady emisí skleníkových plynů) vyčísleny celkové náklady.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření nějakým způsobem pravděpodobnost výskytu rizik jako jsou požáry, povodně, exploze apod.?

Dopad projektu na pravděpodobnost výskytu rizik bude vyjádřen pravděpodobností, resp. změnou pravděpodobnosti jejich vzniku (tzn. srovnáním „nulové varianty/bez projektu“ a „investiční varianty/s projektem“) v určitém období.

Na základě informací o projektu popsaných v rámci teorie změny bude **zpracována odborná studie**, řešící prognózu výskytu příslušných rizik (např. požáry, povodně) a míru frekvence jejich výskytu detailně např. s využitím odborných modelů (např. povodňové modely, mapy povodňových rizik apod.), v jejímž rámci bude provedeno také vyčíslení předpokládaných nákladů potenciálně vzniklých škod na majetku v detailním členění dle struktury (druhu) dotčených pozemků a ploch (např. v rozlišení dle rozdělení na tzv. funkční plochy dle ÚPD – polyfunkční území – obytné plochy, plochy pro sport a rekreaci, pro výrobu a služby; monofunkční území – veřejná vybavenost, doprava, technická vybavenost atd., a v detailním rozlišení jednotlivých dotčených pozemků dle účelové kategorizace pozemků pro evidenci v katastru nemovitostí v souladu s katastrálním zákonem – zastavěné plochy, lesní pozemky, trvalé travní porosty, zahrady atd.).

Dopad na kriminalitu, terorismus a bezpečnost

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na bezpečnost, kriminalitu nebo hrozbu terorismu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kriminalitu, terorismus a bezpečnost a jak se tyto změny konkrétně projeví v území změnou podnikatelské aktivity a fungování firem a cen nemovitostí jako indikátorů rozvoje území.

Pro zjištění potřebných informací a dat provede realizátor hodnocení srovnáním s lokalitou s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence uskutečněna v minulosti s předpokládaným dopadem na kriminalitu, bezpečnost nebo hrozbu terorismu. Využije k tomu existujících cenových map (referenčního území a území dopadu) a znalostí aktérů realitního trhu (makléři, realitní kanceláře, jichž se bude tázat na rámcové (očekávané) změny/dopady v důsledku intervence na výběrovém souboru nemovitostí). Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Pro samotné hodnocení bude nutné vypracovat znaleckou studii na odhad tržních cen nemovitostí, a to subjektem disponujícím řádným oprávněním provádět takové studie. Studie by měla zahrnovat porovnání s několika vybranými referenčními lokalitami s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, přičemž musí být zajištěna vzájemná porovnatelnost, tedy minimálně musí jít o území s velmi příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčních územích zjištěn vývoj cen nemovitostí před a po realizaci a to nejen nemovitostí v nejbližším okolí přímo ovlivněných realizací projektu/opatření, ale i u subjektů v širším okolí, které mohou být ovlivněny nepřímo. Totéž bude provedeno i u komerčních ploch sloužících k pronájmu. Bude k tomu využita cenová mapa (je-li dostupná) v kombinaci s dotazem na několik realitních kanceláří působících v daných oblastech. Toto zjištění bude provedeno u souboru nemovitostí, který bude pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti a také dle jejich různé velikosti a tržní ceny, rozmístění v území apod.).

Dále bude proveden průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření) mezi podnikatelskými subjekty v referenčním území, kde došlo realizací opatření ke změně v oblasti bezpečnosti, kriminality nebo hrozby terorismu. Vzorek bude vybrán tak, aby zahrnoval subjekty dle jejich velikosti, oboru působení a lokalizace v území a pokrýval všechny nejčastější typy subjektů, u nichž je předpoklad, že budou na intervenci reagovat odlišně. Z každé takové skupiny bude vybrán dostatečný počet zástupců, aby byla pokryta vnitřní variabilita. Průzkum bude zjišťovat, jestli a jakým a způsobem podnikatelské subjekty pocítily intervenci, v jejímž důsledku došlo ke zhoršení bezpečnostní situace v území a zda to ovlivnilo jejich fungování – zejména jejich výkony/zisky případně zda jim v této souvislosti vznikly nějaké dodatečné náklady (např. na kompenzaci zhoršené bezpečnosti).

Vzorek pro určení změny ceny nemovitostí v důsledku intervence zaměřené na bezpečnost, kriminalitu či hrozbu terorismem by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba vybrat několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané znaleckou studií na odhad tržní ceny ve více lokalitách budou zprůměrovány a využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí v území dopadu a hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). U komerčních ploch sloužících k pronájmu provede hodnotitel odhad pomocí porovnání s vývojem v referenčních lokalitách. Průměrnou změnu ceny použije k vyčíslení ušlého zisku z pokleslé ceny nájmu nebo naopak zvýšení zisku při vyšších cenách pronájmu a tím vyjádří změnu zisku subjektů a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, které představují koncový dopad. Při kvantifikaci bude uvažovat časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Dále provede hodnotitel odhad konečného dopadu prostřednictvím změn v ekonomických charakteristikách firem v dotčeném území, které odhadne na základě zjištění o vývoji firem v referenčním území. Na základě toho provede hodnotitel odhad změny ve výkonech/ziscích firem a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, případně dojde k vyčíslení nákladů na kompenzaci vzniklých bezpečnostních rizik.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k závěrečnému shrnujícímu slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině (např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší příjmy obcí v území z daní z příjmu z podnikání; vliv na výkonnost podnikatelských subjektů a tím i na pracovní trh a v důsledku na celý socioekonomický systém území atd.).

Dopad na kvalitu a dostupnost vzdělávání

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem přístup jednotlivců či skupin k veřejnému/soukromému vzdělávání a celoživotnímu učení?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na dostupnost vzdělávání a celoživotního vzdělávání (CŽV) a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné nejprve prověřit informace o obsahu a parametrech opatření od jeho realizátora. Poté je třeba získat informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, studentů a jejich rodičů, na něž má toto opatření působit a kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. V případě intervencí zaměřených na CŽV budou v rámci ankety dotázáni i personalisté firem užívajících nejčastěji CŽV v dotčeném území. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na dostupnost a přístupnost specifických forem vzdělávání a CŽV pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (prostorové, sociální a ekonomické bariéry či jejich kombinace). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro

každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů, jejichž znakem je mimo jiné také nízké vzdělání populace, v které se vyskytují). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední vzdělávání bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i rodiče a žáky, kteří dotčené vzdělávací zařízení navštěvují) v dotčeném území, jež bude vnitřně strukturovaná na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce/skupiny a jednotlivce/skupiny s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat minimálně členění cílové skupiny dle věku/třídy, do níž dochází, pohlaví, příjmovou skupinu, dosažené vzdělání či rozmístění v případě jednotlivců a velikost, oborové zaměření a vlastnictví v případě podnikatelských subjektů a vzdělávacích zařízení, na které může mít opatření vliv.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. V každé typově odlišné skupině je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na hlavní dvě hlavní témata, která lze při znalosti nastavení nástroje očekávat, a to (i) změny v přístupu ke vzdělávání a CŽV cílové skupiny a (ii) jak se tyto změny mohou promítnout do uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v dotčeném území. Průzkum bude proveden i mezi vybranými podniky na základě oborového zaměření, u nichž je důvodný předpoklad, že budou takto vzdělané osoby zaměstnávat. Průzkumem mezi nimi bude ověřen dopad na jejich uplatnitelnost a zaměstnatelnost a jaké pro to existují další podmínky.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně přístupu jednotlivců či skupin ke vzdělávání a CŽV v cílové skupině vymezené v teorii změny (např. podpora on-line výukových metod umožňující efektivnější přístup širší skupině uživatelů CŽV nebo zavedení podnikových kurzů CŽV přímo na pracovišti apod.). Zejména to, jakým konkrétním způsobem bude přístup zlepšen, jaké jsou pro to podmínky v území a v cílové skupině, jaký je očekávaný výstup a výsledek zlepšení přístupu ke vzdělávání ve vztahu k uplatnění na trhu práce a nezaměstnanosti absolventů vzdělávání a kurzů CŽV. V případě změn v přístupu ke vzdělávání a CŽV, které se jich bezprostředně nedotýkají, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy/dopady ze změny v přístupu ke vzdělávání pro území plynou či jak se mohou projevit (například růst populace v důsledku zvýšení kvality vzdělávání). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v přístupu ke vzdělávání a CŽV (např. nižší výdaje na programy spojenými se sociální exkluzí určité skupiny obyvatel), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu přístupu ke vzdělávání a CŽV a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) dopadů změny přístupu ke vzdělávání a CŽV, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, kterým je zlepšení uplatnitelnosti absolventů vzdělávání a kurzů ČŽV na trhu práce a to prostřednictvím změny výdajů státu na dávky v nezaměstnanosti a zvýšením koupěschopnosti obyvatel při získání zaměstnání. Kvantifikace (odhad) konečného dopadu bude provedena jako výpočet potenciálních úspor/výdajů státu na základě informací zjištěných od respondentů v rámci průzkumu. Například pokud se v rámci ČŽV podaří dlouhodobě uplatnit X absolventů tohoto typu vzdělávání na trhu práce, bude to pro stát představovat úsporu ve výši X průměrných dávek v nezaměstnanosti v daném území, současně to zvýší koupěschopnost obyvatel a jejich daňovou výtěžnost a to tím, že budou disponovat většími finančními prostředky (pro výpočet bude uvažována průměrná mzda v regionu dopadu). Slovně budou popsány širší společenské dopady realizace opatření na zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů a to dle rozsahu intervence a povahy území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt kvalitu a zaměření vzdělávacího systému ve vztahu k potřebám trhu práce a zaměstnavatelů?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat nejprve přesný obsah a parametry intervence od jejího realizátora. Poté je nutné zajistit informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, od personalistů firem, jež zaměstnávají absolventy, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a od pracovníků úřadu práce, jež disponují přehledem o přebytku a nedostatku konkrétních pracovních pozic v ekonomice dotčeného místa. Pokud to podstata intervence a její teorie změny vyžadují, je možné realizovat anketu také mezi studenty a jejich rodiči, neboť i na ně má v závislosti na povaze intervence změna kvality a zaměřené vzdělávacího systému dopad. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (získané kompetence a znalosti v průběhu procesu vzdělávání). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování, které povedou k růstu podnikového sektoru a v důsledku celé ekonomiky dotčeného území). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny v dotčeném území identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední odborné vzdělávání v oblasti strojírenství bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i personalisty firem působících ve strojírenství a získávajících absolventy z dotčených vzdělávacích zařízení). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat minimálně členění aktérů cílové skupiny dle velikosti,

oborového zaměření a vlastnictví v případě podnikatelských subjektů a vzdělávacích zařízení, na které má mít opatření vliv. V případě dopadů na jednotlivce by pak měl průzkum zohledňovat věk/třídu, do níž jednotlivci dochází, pohlaví, dosažené vzdělání či rozmístění v území. Kromě oslovení přímo dotčených členů cílové skupiny bude průzkum zaměřen na klíčové subdodavatele dotčených podniků, kteří budou v případě dopadů těmito změnami taktéž nepřímo ovlivněni. Klíčoví subdodavatelé jsou ti, kteří dodávají podstatnou součást hodnoty produktů dané firmy nebo subdodávky, které je obtížné nahradit v krátkém čase a v potřebné kvalitě.

Vzorek pro je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupině je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na hlavní dvě hlavní témata, která lze při znalosti nastavení nástroje očekávat, a to na změny (i) kvality vzdělávacího systému a (ii) na změnu oborového zaměření a jak se tyto změny mohou promítnout do uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně také u klíčových subdodavatelů dotčených podniků identifikovaných v předchozím kroku.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o kvalitě a zaměření vzdělávacích zařízení, jak je mohou dopady plánované intervence ovlivnit a jak se projeví v cílové skupině a území vymezeném v teorii změny. Zejména tedy bude nutné získat informace o tom, jaké konkrétní aspekty vzdělávacího procesu budou ovlivněny (např. praxe studentů ve firmách, oborové zaměření studia apod.) a jakou mají potenciální vazbu na zlepšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a jejich lepšímu připravení na požadavky zaměstnavatelů. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě a zaměření vzdělávání (např. nižší výdaje státu na podporu v nezaměstnanosti mladých v důsledku větší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Průzkum mezi firmami v území dopadu, které budou nejčastěji absolventy využívat, se zaměří na konkrétní přínosy změn pro fungování a rozvoj firmy – tedy např. snížené náklady na zaučení nových zaměstnanců, zvýšená produktivita práce, růst zaměstnanost v důsledku možnosti otevření nových pracovních pozic, pro něž nebyli dostupné adekvátně vzdělané osoby apod.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality a zaměření vzdělávacího systému a jak se tyto změny v území projeví (např. růstem produktivity místních firem v důsledku vhodnějších kompetencí získaných v průběhu vzdělávání). To bude provedeno kvantifikací dopadů změny kvality a zaměření vzdělávacího systému, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím změny výdajů státu na podporu v nezaměstnanosti mladých absolventů a změnou ve fungování dotčených firem. Konečným dopadem změny kvality vzdělávání a jeho zaměření je totiž uplatnitelnost absolventů na trhu práce a růst produktivity firem v důsledku zaměstnávání pracovní síly s vhodnějšími kompetencemi. Kvantifikace konečného dopadu bude provedena jako výpočet/odhad potenciálních úspor/výdajů státu a růstu produktivity firem na základě informací zjištěných od respondentů v rámci ankety. Například pokud se díky intervenci podaří snížit míru nezaměstnanosti absolventů, bude to pro stát představovat úsporu v souvislosti s uspořenémi dávkami v nezaměstnanosti v daném území a

současně růst koupěschopnosti obyvatel v důsledku vyšších příjmů (bude uvažována průměrná mzda v regionu a v daném odvětví). Zároveň pokud se podaří vzdělávacímu systému produkovat absolventy s vhodnějšími kompetencemi, povede to k úsporám a vyšší produktivitě firem, což lze vyjádřit změnou jejich výkonů/zisků a daňovou výtěžností. V případě, že budou vznikat nová pracovní místa v souvislosti se zlepšenou kvalitou absolventů a jejich relevancí vůči potřebám trhu práce, bude konečným dopadem do území jejich zvýšená koupěschopnost a daňová výtěžnost (při zohlednění průměrné mzdy v daném oboru v regionu).

Dopad na kulturu

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na zachování kulturního dědictví?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na zachování kulturního dědictví a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Nejprve je potřeba získat informace o povaze a zaměření intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturní památky či akce, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a z dokumentů souvisejících s realizací či provozem dané kulturní památky či akce (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. To samé realizuje hodnotitel i pro lokalitu s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence již dříve uskutečněna. V rámci porovnávaných lokalit musí být zajištěna srovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami a o typově podobnou kulturní památku/kulturní akci.

Průzkum bude zaměřen na návštěvníky kulturní památky/kulturní akce a měl by zohledňovat jejich členění alespoň dle věku a původu (domácí vs. zahraniční) a vzdělání. Průzkum by měl zahrnovat dostatečný počet respondentů v každém z dílčích typů/skupin návštěvníků, u nichž je předpokládán odlišný dopad intervence tak, aby bylo možné popsat vnitřní variabilitu každé z těchto skupin. Průzkum bude také proveden u vybraného vzorku podnikatelských subjektů v území, které budou zvýšeným počtem návštěvníků či jejich delším pobytem (a jejich vyššími výdaji) ovlivněny.

V rámci průzkumu u cílové skupiny návštěvníků budou získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny (tj. počtu návštěvníků). Dále bude průzkum obsahovat otázky zaměřené na motivaci návštěvníků kulturní památku/akci navštívit. V rámci průzkumu osloví hodnotitel také odborníka na památkovou péči s otázkami vázanými na zachování kulturního dědictví v kontextu současného ekonomického využití dědictví a jeho přínosu pro území. Současně bude zjištěno, jakým způsobem se intervence projeví v atraktivitě kulturní památky/akce pro její návštěvníky a jaké skupiny návštěvníků budou jakým způsobem ovlivněny. Zejména bude kladen důraz na zjištění informací např. o tom, zda budou návštěvníci v území pobývat delší dobu, budou zde spokojenější, což se projeví na jejich výdajích a případně se budou do území opětovně vracet.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na zachování kulturního dědictví a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku růstu návštěvnosti kulturní památky). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence

na zachování kulturního dědictví, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území větším počtem návštěvníků a jejich zvýšenou útratou, které představují příjmy pro místní podnikatele. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace²⁸⁸. Hodnotitel může pro výpočet využít internetové aplikace²⁸⁹, která popsané konečné dopady kvantifikuje. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj v dotčeném území a bude také obsahovat slovní hodnocení dopadu na zachování kulturního dědictví ve smyslu, zda nebude intervencí ovlivněno a případně jaké z toho mohou plynout důsledky pro místní komunitu a pro návštěvnost dané kulturní památky. Toto slovní hodnocení bude využívat i poznatků zjištěných v referenční lokalitě, kde podobná intervence byla realizována již dříve.

Současně bude zahrnovat i odhad vlivu na vznik nových pracovních míst u místních podnikatelů, kde konečným dopadem bude jejich zvýšená koupěschopnost a daňová výtěžnost a související uspořené náklady na dávky v nezaměstnanosti (předpokladem je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami). Data pro kvantifikaci budou zjištěna v rámci průzkumu mezi cílovou skupinou, kdy výpočet bude zohledňovat průměrné hodnoty daného pracovní pozice v dotčeném území.

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kulturní rozmanitost angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturních akcí²⁹⁰ v dotčeném území, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, obyvatel dotčeného území a z dokumentů souvisejících z realizací či provozem kulturních akcí (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. To samé realizuje hodnotitel i pro lokalitu s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence uskutečněna. V rámci porovnávaných lokalit musí být zajištěna srovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů.

V rámci průzkumu u cílové skupiny návštěvníků budou získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny. Dále se bude v rámci

²⁸⁸ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

²⁸⁹ <http://kulkal.cz>

²⁹⁰ Mezi kulturní akce patří události v oblasti umění a společenského života vyjma události sportovních.

cílové skupiny návštěvníků i obyvatel zjišťovat poptávka (tj., které kulturní akce z pohledu svého zaměření v území chybí) a nabídka (počet kulturních akcí, o kterých cílová skupina ví) kulturních akcí. Od několika vybraných pořadatelů největších kulturních akcí v dotčeném území budou sbírány informace o chování cílové skupiny návštěvníků a plánech a vizích pořadatelů akcí do budoucna. Mezi obyvateli se také budou prostřednictvím ankety sbírat odpovědi na otázky zapojení místních obyvatel do kulturního dění a aktivitu místních spolků.

Bude proveden také průzkum mezi podnikatelskými subjekty, které budou benefitovat z rozšířené nabídky kulturních akcí a z jejich zvýšené návštěvnosti. Průzkum by měl zahrnovat alespoň základní členění subjektů, dle jejich velikosti, územního rozmístění a zaměření a měl by obsahovat různé typy subjektů, u nichž je předpokládán různý dopad intervence na jejich fungování.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku větší nabídky kulturních akcí). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence na změnu kulturní rozmanitosti, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území měřeného zisky podnikatelů v souvislosti s rozšířenou kulturní nabídkou v území. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace²⁹¹, kdy budou použity celkové hodnoty za všechny pořádané akce. Hodnotitel může pro výpočet využít i internetové aplikace²⁹², která popsané konečné dopady kvantifikuje. V neposlední řadě hodnotitel proveden slovní hodnocení vnímání poptávky a nabídky po kulturních akcích cílovou obyvatel a jejich aktivitu a angažovanost v kulturním životě území, motivaci návštěvníků akcí a další plány pořadatelů akcí v souvislosti s kulturní rozmanitostí a angažovaností v kulturním dění a jejími potenciálními ekonomickými přínosy pro území. Hodnocení bude také obsahovat srovnání s referenční lokalitou, které bude zahrnovat identifikace společných a rozdílných znaků/výsledků obou lokalit. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj a slovní hodnocení dopadu na změnu kulturní rozmanitosti.

Dopad na dopravu a využití energií

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na zvýšení nebo snížení poptávky po energiích nebo pohonných hmotách?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt/opatření ovlivní změnu spotřeby energií či pohonných hmot (PHM).

Dopady spočívající ve změně spotřeby energií lze očekávat zejména u projektů/opatření zaměřených kupříkladu na snižování energetické náročnosti (v budovách, v průmyslové výrobě apod.), výstavby, rekonstrukce či likvidace energetických zařízení (elektrárny, teplárny apod), zavádění limitů spotřeby

²⁹¹ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

²⁹² <http://kulkal.cz>

energií či limitů na povolenou maximální energetickou náročnost v souvislosti s provozem nejrůznějších zařízení apod.

Dopady spočívající ve změně spotřeby PHM lze předpokládat primárně u dopravních investic (např. výstavba, rekonstrukce či modernizace silniční a dálniční sítě apod.).

Dopady na změnu spotřeby energií se projevují zejména ve vlivech na znečištění ovzduší, což se přeneseně projevuje ve vlivech na zdraví obyvatelstva (změny úmrtnosti, nemocnosti, nemoci z povolání) a životní prostředí (zemědělská produkce, materiály, lesy a ekosystémy). Dopady na zdraví a životní prostředí by nicméně měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. v rámci hodnocení dopadů na kvalitu ovzduší) tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

V rámci hodnocení **vlivů na poptávku po energiích** bude na základě odhadu velikosti cílové skupiny dle informací o projektu popsaných v rámci teorie změny proveden odhad celkové změny (nárůst/snížení) spotřeby energií v relevantních jednotkách.

Předpokládá se provedení detailního průzkumu/šetření u dotčené cílové skupiny, v rozsahu odpovídajícím charakteru a významnosti intervence.

Na základě odhadu změny spotřeby energií bude následně jednoduchým přepočtem s využitím jednotkových cen spotřebované energie vyčíslena změna ročních výdajů vymezené cílové skupiny (soukromých osob/domácností, podnikatelů apod.) na energie (např. při úvaze, že zavedení opatření stanovujícího limity na maximální povolený příkon u vysavačů pro domácnosti se ročně dotkne cca 1/10 domácností – uvažováno s postupnou obnovou/vyřazováním starých a nákupem nových vysavačů v průběhu nadcházejících cca 10 let, tzn. každý rok cca u 1/10 domácností –, a u 1 domácnosti tak dojde k roční průměrné úspoře ve výši X % (X kWh/rok), bude celková roční úspora energií²⁹³ činit X Kč), popř. změna příjmů státu z hrazených daní provozovatelů energetických sítí (DzP PO) vyplývající ze změny konečné spotřeby a v důsledku toho z předpokládané změny příjmů těchto subjektů.

Za účelem hodnocení **dopadů na změnu spotřeby pohonných hmot (PHM)** v dopravě bude hodnotitel s využitím informací o parametrech projektu v území dopadu uvedených v teorii změny, popř. z informací z dostupných relevantních sekundárních dat (již existující studie, analýzy či hodnocení zpracovaná v rámci investic srovnatelných parametrů, výsledky celostátního sčítání dopravy, materiály ŘSD – např. „Příloha C – Prováděcích pokynů pro hodnocení ekonomické efektivity projektů silničních a dálničních staveb“) zjišťovat informace o ekonomických cenách PHM a o předpokládaných dopravních výkonech (např. vyhodnocení změny ujetých vozokilometrů na úseku/-cích komunikace/-í dotčených realizací projektu). Odhad předpokládaných dopravních výkonů bude proveden v rozdělení na jednotlivé dílčí segmenty/ typy dopravy (např. osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.) buďto s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na dané komunikaci, nebo s využitím vlastního šetření (sčítání dopravy), popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím

²⁹³ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou dojde ke snížení celkové spotřeby energií domácnosti, a tudíž i celkové kumulované spotřeby energií v hospodářství

údajů z celostátního sčítání dopravy na parametrově srovnatelných komunikacích, popř. **s využitím dopravního modelování** apod. – míra detailnosti odhadu a tedy i volba relevantních metod by měla záviset na charakteru a rozsahu projektu.

Z informací o předpokládaných dopravních výkonech v souvislosti s hodnoceným projektem/opatřením, resp. jejich změně (nárůst/úspora ujetých vozokm na dotčeném úseku komunikace) budou odvozeny předpokládané změny spotřeby PHM pro jednotlivé dílčí segmenty/typy dopravy (osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.) – a z jejich součtu stanovena změna celkové spotřeby PHM.

Zjištěné ekonomické ceny PHM (ceny za 1 l PHM) a zpracovaný odhad změny celkové spotřeby PHM pak budou využity pro jednoduchou kvantifikaci změny (nárůstu/snížení) nákladů souvisejících se spotřebou PHM (součin ceny a změny celkové spotřeby PHM), případně změny příjmů státu z výběru spotřební daně²⁹⁴.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na závislost ekonomiky na energiích?

Závislost ekonomiky na energiích se promítá v několika dílčích aspektech, zejména v:

- změně nákladů uživatelů (dopad řešený v rámci hodnocení dopadů na poptávku po energiích)
- dopadech na životní prostředí (řešeny v rámci hodnocení dopadů na životní prostředí – např. dopady na kvalitu ovzduší, biodiverzitu apod.)
- dopadech na soběstačnost ekonomiky (např. v důsledku zvýšení dovozů ropy či zemního plynu může dojít ke změně struktury/objemu dovozu a v důsledku toho ke zvýšení závislosti ekonomiky na těchto surovinách a potenciálnímu ohrožení stability ekonomiky)

V dané oblasti bude hodnoceno, jakým způsobem a měrou se realizace projektu/opatření promítne do změny tzv. míry energetické závislosti²⁹⁵ dotčeného území (stát, kraj, město/obec – v závislosti na vymezení dotčeného území a cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny) a jaký tedy bude dopad případných změn v dovozu energií na ceny energií a v důsledku toho na hospodářský vývoj v území (daný zejména vývojem/změnou HDP).

Vzhledem k charakteru hodnoceného dopadu se přitom předpokládá provedení hodnocení formou kvalitativního posouzení či expertního odhadu v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření. V rámci hodnocení bude popsán možný dopad ve smyslu změny cen energií a následných dopadů na obyvatelstvo či podnikatelskou sféru (slovní/kvalitativní hodnocení toho, jak intervence ovlivní spotřebu energií domácností/firem).

²⁹⁴ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou PHM u dotčené cílové skupiny dojde také ke snížení celkové spotřeby PHM v hospodářství

²⁹⁵ Míra energetické závislosti, s níž pracuje např. Eurostat, ukazuje, do jaké míry závisí daná ekonomika na dovozu, aby uspokojila svou energetickou poptávku.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na podíl využití obnovitelných zdrojů energií? Bude mít nějaký dopad na strukturu využívaných paliv a energií?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt v daném území a dotčené cílové skupině vymezené v teorii změny ovlivní využití obnovitelných zdrojů energie (OZE) na výrobě/spotřebě elektrické energie, případně jaký bude mít dopad na strukturu využívaných paliv a energií.

Kvantifikace změny v podobě nárůstu či poklesu podílu OZE bude provedena s využitím jednoduché kontrafaktuální analýzy (srovnání stávající situace před realizací projektu/opatření s předpokládaným stavem po realizaci projektu/opatření) využívající jako vstupní informace pro srovnání údaje o celkovém instalovaném výkonu zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření (dle údajů poskytnutých investorem, popř. z technické dokumentace, pokud již ve stadiu přípravy projektu je k dispozici apod.) a stávajícím instalovaném výkonu všech existujících zařízení na výrobu energií v dotčeném území, a informace o odhadované předpokládané spotřebě zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření a stávající spotřebě všech existujících zařízení na výrobu energií v území dopadu.

Pro stanovení dosažené změny v podílu využití OZE bude zapotřebí v rámci zjišťování informací o stávajících zařízeních na výrobu energií v dotčeném území zjistit jejich strukturu dle zdrojů energie – minimálně v členění na energii z obnovitelných a neobnovitelných zdrojů. Za účelem zjištění potřebných informací o stávajícím stavu v oblasti výroby energií provede hodnotitel sběr dostupných sekundárních dat, popř. rámcový průzkum v dotčeném území (šetření u provozovatelů energetických zařízení za účelem zjištění základních dat o instalovaném výkonu zařízení a dosahované spotřebě/odběru energií, expertní odhad dopadů na ceny energií).

Provedený sběr dat či průzkum by měl odpovídat charakteru a významnosti projektu v kontextu jeho potenciálních dopadů do dotčeného území, resp. na cílovou skupinu.

Na základě kvantifikace změny ve využití OZE bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu ze změny (předpoklad zvýšení) příjmů vlastníků/provozovatelů zařízení na výrobu OZE na základě jednoduchého propočtu změny objemu energie dodávané do sítě a její ceny a z toho odvozené změny příjmů (v případě, že změna daňové výtěžnosti není kvantifikována již v rámci některého z jiných, dříve hodnocených dopadů – např. dopadů na trh a konkurenční prostředí, dopadů na konkurenceschopnost firem a tok investic, popř. dopadů na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP).

Další externí dopady (např. na kvalitu ovzduší, zdraví obyvatelstva, biodiverzitu, krajinu, popř. dopady na zaměstnanost za předpokladu, že projektu bude mít vliv na tvorbu/vznik pracovních míst, apod.) budou v případě jejich výskytu řešeny vždy v rámci kvantifikace daného konkrétního dopadu tak, aby se zabránilo vzniku duplicit (duplicitnímu započtení těchto dopadů).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na objem dopravy v dotčeném území? Ovlivní nějakým způsobem dělbu přepravní práce?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest²⁹⁶
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury²⁹⁷
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy²⁹⁸
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO²⁹⁹, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik budou převzaty jednotkové hodnoty času pro různé druhy dopravy a v rozdělení na nákladní a osobní dopravu, přičemž tyto hodnoty budou přepočteny na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích a odhad intenzit dopravy buďto s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy, nebo s využitím vlastního šetření (sčítání dopravy), popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na parametricky srovnatelných komunikacích, popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic. Odhady budou provedeny v rozdělení na jednotlivé dílčí segmenty/ typy dopravy (např. osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.).

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)³⁰⁰.

²⁹⁶ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

²⁹⁷ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

²⁹⁸ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

²⁹⁹ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

³⁰⁰ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost území? Bude mít projekt nějaký vliv na plynulost dopravy?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest³⁰¹
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury³⁰²
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy³⁰³
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO³⁰⁴, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik budou převzaty jednotkové hodnoty času pro různé druhy dopravy a v rozdělení na nákladní a osobní dopravu, přičemž tyto hodnoty budou přepočteny na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

³⁰¹ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

³⁰² MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

³⁰³ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

³⁰⁴ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích a odhad intenzit dopravy buďto s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy, nebo s využitím vlastního šetření (sčítání dopravy), popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na parametricky srovnatelných komunikacích, popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic. Odhady budou provedeny v rozdělení na jednotlivé dílčí segmenty/ typy dopravy (např. osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.).

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivnosti investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)³⁰⁵.

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Dopad na kvalitu ovzduší

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na kvalitu ovzduší v dotčeném území? Ovlivní projekt jakýmkoliv způsobem množství či strukturu znečišťujících látek v ovzduší včetně produkce skleníkových plynů?

V dané oblasti bude provedena kvantifikace vlivu projektu/opatření na kvalitu ovzduší v dotčeném území, resp. u dotčené populace, podrobněji vymezených a popsanych v rámci teorie změny.

Fyzické dopady budou následně přepočteny na ekonomické škody (externí náklady) pomocí jednotkových hodnot stanovených pomocí oceňovacích metod pro následující dílčí kategorie efektů (v případě, že budou s ohledem na charakter projektu/opatření relevantní):

- efekty na lidské zdraví (úmrtnost, nemocnost)
- efekty na zemědělskou produkci (snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci)
- znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů
- efekty na emise skleníkových plynů

³⁰⁵ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivnosti investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

Za účelem stanovení množství a struktury znečišťujících látek (pro „nulovou variantu“ i variantu „s projektem“) se předpokládá **zpracování detailní rozptylové studie**, která bude modelovat atmosférickou disperzi primárních znečišťujících látek, jako jsou prachové částice, oxidy dusíku, oxid siřičitý, těkavé organické látky, těžké kovy a další škodliviny.

Další vstupní data potřebná pro provedení kvantifikace změny externích nákladů jednotlivých výše uváděných dílčích efektů (informace o prostorovém rozložení či věkovém složení dotčené populace, zastoupení rizikových skupin, rozložení zemědělských plodin a materiálů v území dopadu) budou zjištěna **podrobnějším průzkumem v území**.

Podrobnější informace o potřebných vstupních datech pro zpracování kvantifikace změny externích nákladů z emisí do ovzduší, stejně tak jako postup samotné kvantifikace dílčích dopadů na ovzduší, jsou uváděny např. v Metodice kvantifikace externalit z dopravy³⁰⁶. Postupy kvantifikace externalit popsané v předmětné metodice lze přitom uplatnit nejen u projektů v oblasti dopravy, ale i u projektů/opatření z jiných oblastí, jelikož jde o postupy vycházející z evropské metodiky ExternE, které jsou obecně platné pro hodnocení externalit v zásadě v jakékoli oblasti ekonomických činností.

Dopad na biodiverzitu, přírodu a krajinu

Pomocné otázky: Může mít projekt nějaký dopad na biodiverzitu v dotčeném území, množství živočichů a rostlin v území, případně jejich rozmanitost a strukturu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na biodiverzitu, množství živočichů a rostlin, jejich rozmanitost a strukturu v dotčeném a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí skupina kvalifikovaných expertů na biodiverzitu se specializací pokrývající všechny různé biotypy v dotčeném území. Skupina odborníků provede podrobné posouzení dopadu intervence v intencích teorie změny do dotčeného území, jehož rozsah, hloubka a obsah budou zhruba odpovídat studii EIA.

Hodnocení biodiverzity skupinou odborníků by mělo být prováděno na základě principů a metod standardně používaných při zpracování EIA. Studie by tedy měla zahrnovat všechny živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení biodiverzity zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území.

Výsledkem tohoto odborného posouzení bude studie zahrnující jednotlivé části dle metodiky EIA popisující možné potenciální dopady zamýšlené intervence do dotčeného území. Konečný dopad bude vyjádřen jako popis dopadů na biodiverzitu vycházející ze zpracované studie a jejich možných projevů v kvalitě životního prostředí a v důsledku také v možnostech a potenciálu dalšího rozvoje dotčeného území.

³⁰⁶ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externalita_fin.pdf>

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí skupina expertů na ohrožené a chráněné druhy se specializací pokrývající všechny druhy vyskytující se v dotčeném území. Skupina odborníků provede podrobné posouzení dopadu intervence v intencích teorie změny do dotčeného území, jehož rozsah, hloubka a obsah budou odpovídat studii EIA.

Toto hodnocení by mělo být prováděno na základě principů a metod standardně používaných při zpracování studie EIA. Studie by tedy měla zahrnovat všechny ohrožené a chráněné živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na chráněné a ohrožené druhy zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území

Výsledkem tohoto odborného posouzení bude studie zahrnující jednotlivé části dle metodiky EIA popisující možné potenciální dopady zamýšlené intervence do dotčeného území. Konečný dopad bude vyjádřen jako popis a kvantifikace dopadů na ohrožené a chráněné druhy vycházející ze zpracované EIA a jejich možných projevů v kvalitě životního prostředí a v důsledku také v možnostech a potenciálu dalšího rozvoje dotčeného území.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na fragmentaci krajiny, nebo narušení či jiné ovlivnění migračních koridorů nebo jejich ochranných pásem?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na fragmentaci krajiny či narušení migračních koridorů živočichů nebo jejich ochranných pásem. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na fragmentaci krajiny, tzn. rozdělení určitého dotčeného území (např. v důsledku výstavby liniové stavby typu dálnice, železničního koridoru apod., ale i např. vybudováním výrobního závodu „na zelené louce“ s vlivem na okolní území apod.) se může projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na krajinný ráz (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)
- 3) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na fragmentaci krajiny by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude **detailní odborná studie dopadů na fragmentaci krajiny** založená na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na fragmentaci krajiny (expertní posouzení větším počtem odborníků na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území – „focus group“ tvořené např. zpracovatelem ÚPD obce/ORP/kraje, urbanistou, environmentalistou, odborníkem na dopravu, starostou obce/zástupcem veřejného sektoru apod.), doplněném o průzkum/šetření přímo v dotčeném území u místních obyvatel či zástupců firemní sféry (za účelem zjištění jejich názorů – kvalitativního hodnocení) a hodnocení dopadů projektu/opatření do území.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na ráz krajiny?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na krajinný ráz, tzn. charakter krajiny, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na krajinný ráz určitého dotčeného území se může v závislosti na charakteru a rozsahu realizovaného projektu/opatření projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na fragmentaci krajiny, migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na krajinný ráz by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude **detailní odborná studie dopadů na krajinný ráz** založená na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na krajinný ráz (expertní posouzení větším počtem odborníků na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území – „focus group“ tvořené např. zpracovatelem ÚPD obce/ORP/kraje, urbanistou, environmentalistou, odborníkem na dopravu, starostou obce/zástupcem veřejného sektoru apod.), doplněném o průzkum/šetření přímo v dotčeném území u místních obyvatel či zástupců firemní sféry (za účelem zjištění jejich názorů – kvalitativního hodnocení) a hodnocení dopadů projektu/opatření do území.

Dopad na kvalitu a zdroje vody

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu a množství povrchových a podzemních vod, včetně dostupnosti a kvality pitné vody?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na povrchové a podzemní vody, zejména jejich kvalitu a množství. S využitím dostupné certifikované Metodiky³⁰⁷, která popisuje

³⁰⁷ Vačkář, D. a kol. (2014): Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Praha, 35 s. Dostupné z: <<http://www.ecosystemservices.cz/cs/metodologicky-ramec-integrovaneho-hodnoceni-ekosystemovych-sluzeb-v-ceske-republice/>>

způsob vyčíslení ekonomické hodnoty jednotlivých typů ekosystémových služeb (mj. i kvality a dodávek vody), bude realizována detailní odborná studie, kterou provede autorizovaný subjekt s relevantními zkušenostmi a expertízou v dané oblasti.

V této odborné studii bude nejprve analyzován a detailně exaktně popsán výchozí stav daného vodního ekosystému, který bude plánovaným projektem ovlivněn. K tomu budou využity údaje o stavu konkrétní lokality dostupné z relevantních zdrojů³⁰⁸ a budou doplněny zpřesněnými daty z biofyzikálního hodnocení v dané lokalitě před zahájením realizace projektu na základě postupů doporučených Metodikou.

Následně budou identifikovány a kvalitativně posouzeny možné dopady projektu/opatření na kvalitu a dostupnost podzemních/povrchových vod, tedy bude odhadnuta změna, která bude v dané lokalitě realizací opatření vyvolána. K tomu budou použity informace o zaměření a rozsahu intervence uvedené v teorii změny a měly by být doplněny informacemi a daty z referenční lokality, kde byl podobný projekt realizován dříve a modelově upraveny pro podmínky dané konkrétní lokality.

Slovně budou posouzeny dopady na kvalitu lidského života v důsledku změn vodních ekosystémů a jejich služeb ovlivňujících kvalitu života. S využitím přístupů uvedených v Metodice budou zhodnoceny možné dopady na společnost a její přínosy nebo náklady, které není možné vyjádřit finančně.

Současně bude s využitím Metodiky a v ní uvedených referenčních ekonomických hodnot ekosystémových služeb (EUR/ha) vyčíslen koncový dopad v území, kterým budou peněžní užítky společnosti poskytované vodními ekosystémovými službami, které lze rozdělit na:

- produkci vody (množství povrchové nebo podpovrchové vody)
- regulaci odtoku vody
- regulaci kvality vody (včetně kvality pitné vody)

Detailní odborná studie bude ve svém závěru obsahovat kvantifikovanou celkovou změnu ekosystémových služeb a ekonomické zhodnocení jejich peněžních užitků, přičemž hodnotitel bude rozlišovat dle Metodiky užité hodnoty (hmotné i nehmotné povahy) a neužité hodnoty. Hodnocení bude závěrem obsahovat konečný slovní souhrnný popis dopadů v území s kvantifikovanými peněžními užitky ekosystémových služeb.

Dopad na kvalitu a využití půdy

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu či znečištění půdy? Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na erozi půdy?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na kvalitu či znečištění půdy, případně na její erozi. Jako hlavní projevy těchto dopadů do území je možné s využitím dostupných metodik vnímat především změnu využitelnosti půdy, její výnosnost a s tím související cenu.

V případě identifikovaných potenciálních dopadů projektu na erozi půdy v dotčeném území bude využito postupu hodnocení navrhovaného Metodikou³⁰⁹. Bude provedena detailní odborná studie, která kvantifikuje ekonomickou bilanci protierozních opatření. To bude spočívat v porovnání nákladů

³⁰⁸ Například Český hydrometeorologický ústav, státní podnik konkrétního Povodí apod.

³⁰⁹ Konečná, J. a kol. (2014): Hodnocení ekonomických aspektů protierozní ochrany zemědělské půdy. Brno, 50 s. Dostupné z: <http://www.vumop.cz/index.php?p=metodiky_studie&site=default>

na jejich výstavbu a údržbu a přínosů plynoucích z těchto opatření. Pro stanovení nákladů na výstavbu (a údržby) stejně jako nákladů spojených s úpravou hospodaření a nákladů na odstranění škod souvisejících s erozí budou využity specifické ceny dle zdrojů dat uvedených v metodice – např. šetření o nákladech dostupné na www.uzei.cz a současně budou použity konkrétní zjištěné výnosy z půdy v místě dopadu (ty budou zjištěny terénním šetřením u vybraných subjektů hospodařících na půdě v dané lokalitě). Přínosy budou vyjádřeny ve škodách, které v důsledku zavedení protierozní ochrany nenastanou. Pokud by nastaly, měly by být adekvátní finanční prostředky vynaloženy na nápravu (využita metoda tzv. replacement costs). Ve finančním vyjádření je možné kvantifikovat odnesený objem půdy erozí s pomocí její tržní ceny dle konkrétního typu půdy v místě dopadu, což je jedním z přínosů realizace těchto opatření.

Konečným dopadem do území je v tomto případě změna kvality a tím pádem výnosnosti půdy v důsledku eroze, které bude provedeno dle postupů uvedených v Metodice.

Současně se tyto dopady projeví i v ceně půdy, která reflektuje její využitelnost i výnosnost. Pro odhad dopadu na ceny půdy budou použity postupy uvedené v metodice ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (tzv. BPEJ)³¹⁰, které reflektují ekonomický efekt zemědělské výroby. S pomocí uvedené Metodiky lze stanovit tzv. Hrubý roční rentní efekt (vychází ze zjištěných výnosů plodin a nákladů na jejich pěstování na základě standardizovaných půdně-klimatických podmínek) a od toho odvozenou základní cenu půdy BPEJ. Dopady opatření tedy budou vyčísleny v souladu s Metodikou jako změna ceny půdy (odvozené z BPEJ) a výnosnosti půdy dle HRRE.

K dopadům na kvalitu a znečištění půdy může docházet i v důsledku antropogenní činnosti, například výstavby a záboru zemědělské půdy. Tento dopad je řešen v jiné části hodnocení. Obdobný způsobem může být kvalita půdy ovlivněna znečištěním z ovzduší, které je také řešeno v jiné části navrhované metodiky a aby byl dodržen požadavek na duplicitní započtení, nebudou tyto vlivy v této části zohledňovány.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat zábor dosud nevyužitých půdy? Nebo naopak přispěje k opětovnému využití půdy, která je nevyužitelná v důsledku kontaminace či jiné bariéry?

V případě záboru dosud nevyužitých půdy lze předpokládat primárně vliv na předmětné pozemky dotčené realizací projektu a potažmo i na sousední pozemky ve smyslu změny jejich ekonomické hodnoty. V daném případě jde o dopad, který by měl být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území – tzn. vliv projektu/opatření na cenu nemovitostí v území – a kvantifikován postupem popsáním v této části.

Zábor nevyužitých půdy může mít dále ze své podstaty, v závislosti na charakteru a rozsahu předmětného projektu, vliv zejména na:

- fragmentaci krajiny a krajinný ráz
- životní prostředí v dotčeném území, tzn. biodiverzitu, přírodu a krajinu
- využití brownfields (opětovné využití půdy nevyužitelné v důsledku kontaminace či jiné bariéry lze předpokládat např. v případě řešení projektu revitalizace zemědělského brownfieldu)

³¹⁰ Voltr, V. a kol. (2011): Metodika ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (BPEJ). Praha, 282 s. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/metodika_oceneni_bpej.pdf>

- zaměstnanost (např. v případě výstavby nového podniku „na zelené louce“)
- retenční schopnost krajiny, rizika apod.

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na zábor dosud nevyužité půdy nebo příspěvku k opětovnému využití nevyužitelné půdy bude představovat slovní popis všech změn (dopadů, které mohou v souvislosti s předmětnou změnou nastat), doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů?

V rámci hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů je zapotřebí vzít v úvahu poměrně širokou škálu aspektů, které mohou v souvislosti s jeho realizací, v závislosti na charakteru využití brownfieldu (podnikání vs. civilní využití), nastat.

Vstupní informaci pro kvantifikaci dopadů plynoucích z revitalizace a znovuvyužití brownfieldů představují investiční náklady na revitalizaci (tzn. jednorázové náklady pro investora). Jejich vyčíslení bude provedeno kvalifikovaným odhadem v závislosti na stadiu připravenosti projektu/záměru revitalizace (např. odhad nákladů na odstranění brownfieldu na základě dostupných sekundárních dat, informací o obvyklých průměrných/referenčních nákladech revitalizace 1 ha určitého typu brownfieldu, popř. srovnáním nákladů revitalizace srovnatelných brownfieldů apod., popř. s využitím údajů od investora či projektanta z předběžného rozpočtu zpracovaného na základě dispoziční/územní studie řešení, projektové dokumentace v nižším stupni rozpracovanosti, detailnějšího rozpočtu vypracovaného v pozdějších fázích připravenosti projektu/záměru apod.).

Mezi přímé či vedlejší vlivy plynoucí z revitalizace a opětovného využití brownfieldů lze zařadit zejména dopady na:

- zaměstnanost
- daňovou výtěžnost
- ceny nemovitostí
- atraktivitu území, krajinný ráz, fragmentaci krajiny apod.
- životní prostředí, odstranění znečištění území (kontaminace půdy, ohrožení podzemních vod apod.)

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny (kvantifikovány či kvalitativně vyhodnoceny dle příslušných blíže specifikovaných postupů) v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů bude představovat slovní popis všech změn, doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na retenční schopnost krajiny?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na retenční schopnost krajiny a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí skupina odborníků se specializací na analýzu retenční schopnosti krajiny. Skupina odborníků provede podrobné posouzení dopadu intervence v intencích teorie změny do dotčeného území formou detailní studie, jejíž rozsah, hloubka a obsah budou odpovídat rozsahu zamýšlené intervence.

Hodnocení skupinou odborníků by mělo být prováděno na základě principů a metod standardně používaných při detailních studiích retenčních schopností krajiny. Studie by tedy zahrnovat jak možné snížení retenční schopnosti, které se může projevit suchem a bleskovými povodněmi, tak i zvýšení, jenž může vést ke snížení rizika povodní a pozitivně působit na výskyt živočišných a rostlinných druhů v území a zvyšovat tak kvalitu životního prostředí, a to v dostatečné míře detailu odpovídající rozsahu projektu. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na retenční schopnost krajiny zohlednit vliv dalších lokalit v blízkém území.

Výsledkem kvalitativního posouzení skupinou odborníků bude detailní studie dopadů zamýšlené intervence do dotčeného území. Konečný dopad bude vyjádřen a kvantifikován jako popis dopadů intervence na retenční schopnost krajiny vycházející ze studie v rozsahu odpovídající významu intervence a jejich možných projevů v kvalitě životního prostředí a v důsledku také v možnostech a potenciálu dalšího rozvoje dotčeného území. Vyjádřený konečný dopad bude zároveň vstupem pro hodnocení dopadů v oblasti výskytu rizik, jako jsou požáry, povodně.

Pomocné otázky: Povede projekt ke změně způsobu využití půdy? Např. změně typu zemědělské aktivity apod.

Změna způsobu využití půdy se může v zásadě projevit ve 2 formách.

V prvním případě půjde o **celkovou změnu způsobu využití** například převodem stávající zemědělské či lesní půdy na stavební pozemky. Důsledkem takového opatření je **zvýšení příjmu státu**, resp. dotčené obce **z poplatků za vynětí příslušných pozemků** ze zemědělského půdního fondu (ZPF), resp. lesního půdního fondu (LPF).

Dalším kvantifikovaným dopadem ze změny využití pozemků bude **změna ceny těchto pozemků**. Ta bude vyčíslena buďto jako rozdíl v porovnání původní ceny pozemků (zemědělské půdy) vyčíslené cenou bonitovaných půdně-ekologických jednotek (BPEJ) a předpokládané nové ceny pozemků pro jejich další využití (např. na základě srovnání cen s okolními pozemky, cenové mapy apod.), anebo postupem blíže specifikovaným v příslušné dílčí části hodnocení týkající se dopadů na změny cen nemovitostí – za předpokladu, že již byl dopad zohledněn v této části (tzn. je potřeba se vyhnout případnému duplicitnímu započtení dopadu).

Ve druhém případě půjde „pouze“ o **změnu využití půdy bez vlivu na hlavní účel jejího využití**. To se týká zejména zemědělské půdy, kdy se může jednat o využití pro jiný druh zemědělské činnosti (např. zornění půdy dosud využívané jako trvalý travní porost či naopak změna orné půdy na trvalý travní porost), přičemž konečným kvantifikovaným dopadem této změny by měla být **změna výtěžnosti zemědělské půdy** (přínos/ztráta na zemědělské produkci). Tato změna bude vyčíslena průzkumem u zemědělských podniků v dotčeném území za účelem zjištění vstupních dat o zemědělské produkci (hodnotě zemědělské produkce – Kč/ha – dle hlavních pěstovaných plodin a její změně v důsledku realizace projektu) v daném území. Z těchto informací bude jednoduchým výpočtem (rozloha dotčených pozemků x změna hodnoty produkce) kvantifikován přínos/ztráta na zemědělské produkci a z toho odvozena **změna daňové výtěžnosti** v důsledku změny příjmů zemědělských podniků.

Dalším potenciálním dopadem této změny může, v závislosti na charakteru a rozsahu projektu, být kupříkladu dopad na změnu zaměstnanosti (v důsledku úbytku zemědělské produkce a tedy nižší potřeby pracovníků v zemědělství v dotčeném území, popř. naopak). Tento by měl v případě vzniku být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Obdobně i další potenciální dopady (vlivy na krajinný ráz, biodiverzitu, retenční schopnost krajiny apod.) by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Dopad na obnovitelné a neobnovitelné zdroje

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na využití obnovitelných zdrojů energií na takové úrovni, kdy se daný zdroj nedokáže obnovovat?

V této části se bude hodnocení zaměřovat na to, zda může v důsledku realizace projektu dojít k tak intenzivnímu využívání obnovitelných zdrojů energií, že se tyto nedokážou dostatečně rychle obnovovat a bude docházet ke snižování jejich objemu.

Obnovitelné zdroje energie jsou definovány jako takové zdroje, které se přirozeně obnovují rychlostí vyšší, než mohou být spotřebovávány, případně jsou ze své podstaty nevyčerpatelné (slunce, vítr). Jediným obnovitelným zdrojem energie, u kterého teoreticky může dojít k situaci, že bude spotřebován rychleji, než je možná jeho obnova, je biomasa získávaná nejčastěji z lesních ekosystémů případně z energeticky využitelných plodin.

Hodnocení se v prvním kroku zaměří na poznání povahy a konkrétních parametrů projektu, kterými budou doplněny informace z teorie změny, a bude odhadnut potenciální rozsah ovlivnění míry spotřeby biomasy v dotčeném území.

Bude proveden podrobný průzkum v terénu u cílové skupiny subjektů, u nichž dojde ke změně spotřeby biomasy v důsledku realizace projektu (např. u domácností/firem při intervenci podporující zavádění kotlů na biomasu v určitém území). Průzkum bude zahrnovat vždy dostatečný počet zástupců ze všech různých typů dotčených subjektů³¹¹, tak aby bylo možné popsat odlišné dopady u různých subjektů. Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak se změní poptávka po biomase v souvislosti s realizací opatření, jaké to bude mít podmínky a odkud budou subjekty

³¹¹ například různé typy domácností (dle umístění v území, velikosti nemovitosti případně dalších relevantních parametrů dle zaměření projektu) případně různých typů firem (dle velikosti, vlastnictví, oboru či dalších relevantních parametrů vycházejících z charakteru a zaměření projektu)

biomasu získávat. Zjištění budou dopočtena na celý základní soubor všech dotčených subjektů dle rozsahu a nastavení opatření v území.

Bude proveden odhad kvantifikace nárůstu spotřeby biomasy vyvolané realizovaným opatřením. K tomu budou použity informace a data zjištěné v průzkumu u dotčených subjektů. Bude proveden odhad, zda je reálné pokrýt nárůst spotřeby biomasy dovozem (a z jakého území) případně z jiných zdrojů (jiných typů biomasy).

Hodnocení bude obsahovat odhad dopadů do území, které mohou být vyvolány postupným odlesňováním krajiny v souvislosti s rostoucí spotřebou biomasy nad úroveň, kdy se ještě lesní ekosystémy dokážou obnovovat. Odlesňování krajiny má řadu různých dopadů, přičemž jeho společenské sociálně-ekonomické újmy lze kvantifikovat a finančně vyjádřit dle dostupné Metodiky³¹². Ta rozlišuje a kvantifikuje dopady a ceny v několika dílčích oblastech, které lze rozdělit na základní společenské tržní a netržní obnovitelné funkce. Hodnocení bude z této metodiky vycházet a bude provedena kvantifikace finančních dopadů v relevantních oblastech dle nastavení opatření a konkrétních podmínek v území, odkud bude biomasa získávána. Rovněž bude slovně popsána možnost uspokojení rostoucí poptávky po biomase dodávkami jiného typu biomasy (např. kukuřice či jiných plodin místo dřevní biomasy). A budou okomentovány podmínky, za jakých je to možné (např. zvýšení rozlohy orné půdy oseté těmito plodinami) a dopady, které to může v území mít (např. zvýšené riziko eroze při pěstování kukuřice apod.). Expertním posouzením bude odhadnut dopad na cenu biomasy, pokud nastane situace, že ji v konkrétním případě nelze nahradit z jiného zdroje a její dostupnost se bude snižovat, což může mít za následek růst její ceny na trhu a tím zvýšených nákladů pro spotřebitele.

Současně bude mít odlesňování vyvolané realizací opatření i řadu dopadů, které jsou již řešeny v jiných částech předkládané metodiky (např. na krajinný ráz, erozi, retenční schopnost krajiny), a proto budou pro jejich podrobnou kvantifikaci využity navrhované postupy v jiné části metodiky.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na využití neobnovitelných zdrojů? (podzemní vody, minerály, uhlí, atd.)

V této části bude hodnocena změna využívání neobnovitelných zdrojů v důsledku realizace konkrétního projektu, kdy dojde ke zvýšení/snížení nároků na objem a využívání těchto zdrojů v území. Díky tomu bude ovlivněna poptávka po konkrétních neobnovitelných zdrojích a v konečném důsledku mohou být lokality, kde se tyto zdroje získávají, vystaveny tlaku na zvýšení těžby/produkce. Pokud není možné jejich produkci zvýšit, případně dojde k jejich postupnému vyčerpání, je dopadem růst jejich ceny nebo náhrada za jiný zdroj, analogicky při snížení poptávky po těchto zdrojích může docházet ke snížení ceny.

Pro samotné hodnocení dopadu bude nutné získat informace o projektu/opatření a jeho potenciálním vlivu na využití/spotřebu neobnovitelných zdrojů. S těmito informacemi bude proveden detailní průzkum formou terénního šetření (případně on-line dotazníkového šetření) v dotčeném

³¹² Šišák, L. a kol. (2010): Metodika hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesa. Praha, 32 s.; metodický postup uvedený v této metodice je popsán v dokumentu Šišák, L. a kol. (2012): Metodický postup vyjádření společenské sociálněekonomické významnosti funkcí lesa včetně praktických příkladů. Praha, 68 s. Dostupné z: <http://vulhm.opocno.cz/download/metodiky/Metodicky_postup_vyjadrovani_funkci_lesa.pdf>

území mezi zástupci cílové skupiny, kteří budou opatřením ovlivněni. Průzkum se zaměří na všechny hlavní typy dotčených subjektů (např. domácnosti, firmy³¹³), kteří mohou být ovlivněni rozdílným způsobem. Z každé takové skupiny musí být vybrán dostatečný počet zástupců. Průzkum se zaměří na zjištění informací o vyvolané změně spotřeby neobnovitelných zdrojů (jednotlivých typů) během realizace projektu a v době jeho životnosti, za jakých podmínek k tomu může dojít a z jakých lokalit jsou tyto zdroje získávány.

S využitím dostupných informací v případě potřeby doplněných studií v konkrétní lokalitě bude proveden expertní odhad objemu dostupných zásob neobnovitelných zdrojů v lokalitách, odkud jsou čerpány a bude vyhodnocen dopad změněného využívání těchto zdrojů na dostupné zásoby a jejich bilanci – zda je reálné zajistit jejich dodávky z dostupných zdrojových lokalit. Pokud dojde k situaci, že budou lokality vystaveny zvýšené poptávce po těchto zdrojích a bude nutná a současně i možná jejich zvýšená produkce (např. rozšíření těžby v povrchovém dole), budou dopady tohoto zásahu hodnoceny dle patřičných metod popsanych v jiných částech této metodiky³¹⁴.

V případě, že budou postupně vyčerpávány zásoby tohoto zdroje (a nebude ho možné jinak zajistit), může dojít k růstu ceny této komodity. V rámci hodnocení bude expertním odhadem na základě zjištěných dat a informací vyčísleno, zda taková situace může nastat a jak to může ovlivnit cenu této komodity. V opačném případě, pokud v souvislosti s realizací opatření dojde k poklesu využívání neobnovitelného zdroje v území, může dojít rovněž k ovlivnění jeho ceny (pravděpodobnému poklesu). Konečným dopadem budou změněné náklady uživatelů/spotřebitelů této suroviny, které budou ve finančním vyjádření odhadnuty a také výnosy/tržby producentů/distributorů těchto neobnovitelných zdrojů. Současně bude slovně na základě expertního odhadu popsáno, zda může být tento zdroj, u něhož dochází k postupnému vyčerpání, nahrazen a za jakých podmínek.

Produkce odpadů a jejich recyklace

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na nakládání s odpady (TKO, zemědělský, průmyslový, toxický odpad apod.) nebo jeho další využití (recyklace)?

V dané oblasti bude posuzována změna množství produkce či případně struktury a dalšího využití odpadů v souvislosti s realizací projektu/opatření.

Na základě informací o projektu popsanych v rámci teorie změny hodnotitel provede kvalifikovaný odhad celkové změny – v podrobném členění dle struktury produkovaných odpadů (v členění např. na SKO, tříděný odpad, BRKO, objemný odpad, činnost sběrných dvorů atd.) – v oblasti odpadového hospodářství v cílové skupině, resp. území dotčeném realizací projektu. Odhad produkce odpadů a jejich struktury ve variantě bez projektu bude proveden buďto sběrem stávajících dat o nakládání s odpady v dotčeném území (v obci/ORP, kraji apod.) z Informačního systému odpadového hospodářství³¹⁵, anebo formou průzkumu/šetření hodnotitele v území (dotazování u dotčených subjektů – např. obecní úřady, provozovatelé místního odpadového hospodářství) za účelem zpřesnění dat za příslušné dotčené území. Odhad změny produkce odpadů v množstevních

³¹³ Vzorek bude i v rámci těchto hlavních skupin členěn dle dílčích charakteristik (např. dle oboru působení firem, jejich konkrétního umístění v území, u domácností např. dle jejich socioekonomického postavení apod.), které budou vyplývat ze zaměření intervence a její intervenční logiky.

³¹⁴ Např. dopad na kvalitu půdy, krajinný ráz, retenční schopnost krajiny, emise a kvalitu ovzduší apod.

³¹⁵ <https://isoh.mzp.cz/>

jednotkách (např. kg, t) či poměrových ukazatelích (kg/obyv., t/obyv.) bude proveden jako rozdíl varianty s projektem a bez projektu.

Pro vyčíslení celkové změny nákladů spojených s likvidací/nakládáním s odpady budou využity referenční sazby nákladů na likvidaci odpadů dle jejich dříve zvolené podrobné struktury (jednotkové sazby za příslušné činnosti v odpadovém hospodářství – tj. v členění na sběr SKO, tříděného odpadu a BRKO, objemného odpadu, činnost sběrných dvorů apod.) např. s využitím údajů z Hodnocení nákladů na hospodaření s komunálními odpady v obcích ČR³¹⁶, popř. sazby nákladů zjištěné přímo z vlastního šetření hodnotitele u dotčených subjektů za účelem zpřesnění dat za příslušné dotčené území.

V případě, že s ohledem na charakter a rozsah projektu/opatření dojde také k úpravě/změně dalšího využití odpadů (např. recyklace části původně nerecyklovaných odpadů), budou v rámci kvantifikace zohledněny i případné náklady či příjmy související s recyklací, stejně tak jako další potenciální dopady (např. dopady na zaměstnanost – nová pracovní místa v důsledku zřízení nové recyklační linky; vlivy na krajinný ráz, fragmentaci krajiny, biodiverzitu, rizika apod.) – tyto by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

³¹⁶ hodnocení Institutu pro udržitelný rozvoj měst a obcí, o.p.s. zpracovávané každoročně od r. 2012, dostupné z: <www.institut-urmo.cz/cz/projekty/18-odpadove-hospodarstvi>